

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

קובץ מראי מקומות עומקא דדינא

הלכות קטן ושוטה במסחר
CHILDREN IN COMMERCE

על פי התורה אשר יורוך

Yorucha

IN-DEPTH BUSINESS HALACHA CURRICULUM

PREPARED BY

Rav Baruch Fried

Dayan and Yorucha Project Editor

Rav Dovid Grossman

Rosh Bais HaVaad

Rabbi Chaim Belsky

Head of Yorucha Development

Rav Ariel Ovdia

Dayan and Editor

Rabbi Yaakov Tescher

Director of Torah Projects

A project of **BAIS HAVAAD**
HALACHA CENTER

1.888.485.VAAD(8223) | 732.232.1412

WWW.BAISHAVAAD.ORG/YORUCHA

YORUCHA@BAISHAVAAD.ORG

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

105 RIVER AVENUE, SUITE #301

LAKWOOD, NJ 08701

501C3 TAX EIN# 26-3711474

BAIS HAVAAD DIVISIONS

Business
Halacha
Services

Bais Din
& Dispute
Resolution

Zichron
Gershon Kollel
for Dayanus

Medical
Halacha
Center

Kehilla &
Bais Din Primacy
Initiative

Halachic Awareness
& Education

תוכן העינים

חלק א' - קניני קטן וזכויות האב

- 8 זכיית קטן
- 15 זכיית אב בבתו
- 19 זכיית אב בסמוכים על שלחנו
- 25 מעשה ידים

חלק ב' - מקח וממכר

- 34 הקנאה לאחרים
- 44 מכירת ושכירות קרקע
- 49 שכירות פועלים
- 52 מחילה והפקר

חלק ג' - הלואה, שומרים, וקטן שהזיק

- 62 קטן שלוח
- 66 שומרים
- 70 שלוחין
- 72 גזילה ומזיק

חלק ד' - חרש ושוטה, ומינוי אפוטרופוס

- 86 חרש
- 92 שיכור
- 93 שוטה
- 102 קצת דיני אפוטרופוס

YORUCHA FOUNDERS:

LOWINGER FAMILY

ר' מאיר לוינר בן ציון הלוי ז"ל • מייסד בית המדרש שומאי
 ע"ה • ר' יודן בן ציון בעדו ז"ל • מייסד בית המדרש דוד
 ע"ה • ר' יונה בן ציון ז"ל • מייסד בית חיים ע"ה

ARYEH WEISS & FAMILY

לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב וולפסון זצ"ל

In memory of HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L

לע"נ הרב יוסף ישראל ב"ר משה גרוסמן זצ"ל

לע"נ MR. HOWARD ZUCKERMAN Z"L

ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
 By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman

BARRY LEBOVITS & FAMILY

YORUCHA CORPORATE SPONSORS:

MAAREH MEKOMOS BOOKLETS & DEDICATIONS

DINA DMALCHUSA & MINHAG BMAMMON
Dedication available

MISHPITEI HAMAMMON & HILCHOS GEZEL
Dedication available

GEZEL AKUM & GENEIVAS DA'AS
Dedication available

HALACHOS OF EMPLOYMENT
 לע"ג ר' שלמה בן ר' אביגדור משה ז"ל | האשה מלכה בת ר' משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהו ז"ל | האשה רבקה בת ר' גבריאל חיים ע"ה
 Dedicated by Mr. & Mrs. Avigdor Fried

HALACHIC DEALS & DOCUMENTS
Dedication available

BUSINESS & EMPLOYMENT ON CHOL HAMOED
Dedication available

CORPORATE CHAMETZ
Dedication available
 Distribution sponsored by Reb Shimshon Bienstock & Family
 in honor of the Yorucha Chabura at the Kollel Los Angeles and its Rosh Chabura - Rabbi Zalman Frager

PARTNERSHIPS & CORPORATIONS
Dedication available
 Distribution sponsored by Mr. & Mrs. Meir Futersak
 לזכות רפואה שלמה לכל חולי ישראל

INFRINGEMENT & COMPETITION
 Dedicated in memory of Rav Yehuda Kelemer זצ"ל
 Young Israel W. Hempstead Led by R' David Felt, Eitz Chayim Dogwood Park Led by Rabbi Dov Greer R' Aaron Gershonowitz

COMMITMENTS & KINYANIM
 Dedicated
 לזכר ולע"ג ר' אברהם דוב ב"ר יצחק מנחם הכהן ווענגראו ז"ל נפטר י"ב סיון תשמ"ג תנצב"ה. הונצח ע"י משפחתו

ONAAH & MEKACH TAOS
 Sponsored by
 Frankel Ruben Klein, Attorneys at Law
 Mayer S. Klein, Managing Partner
 בע"מ. Solving serious business problems.

TZEDAKAH & MA'ASER I
 Dedicated by the Yorucha Chabura at Khal Zichron Moshe Dov - Far Rockaway, NY
 in honor of their Mara D'asra and Rosh Chabura Rav Aaron Eliezer Stein Shlit"e
 בזכות ר' שמואל ברוך הייט ומשפחתו עמו"ש

TZEDAKAH & MA'ASER II
 Dedicated by the Yorucha Chabura at
 Kollel זכרון שניידר
 in honor of their Rosh Chabura הרב מיכאל איללעס שליט"א
 1000 Mansey, NY

SHEMITAH & PRUZBUL
 Dedicated
 לע"ג ר' אברהם נחמן ב"ר זאב וולפסון זצ"ל

LOANS, GUARANTORS, & BANKRUPTCY
 Dedicated by the Yorucha Chabura at Lido Beach, NY in honor of their Rosh Chaburah, Rabbi Yakov Lowinger

RIBBIS FUNDAMENTALS
 This volume has been sponsored by
 STEINMETZ | LLC
 ATTORNEYS AT LAW
 לע"ג ר' אברהם ברוך בן יעקב יצחק ז"ל ולע"ג פייגא מייזא נעמא בת ר' מאיר הערץ ע"ה

RIBBIS IN COMMERCE
 לע"ג ר' שלמה בן ר' אביגדור משה ז"ל | האשה מלכה בת ר' משה ע"ה | ר' יצחק יעקב בן ר' אליהו ז"ל | האשה רבקה בת ר' גבריאל חיים ע"ה
 Dedicated by Mr. and Mrs. Avigdor Fried

PROFESSIONAL ADVICE AND MALPRACTICE
Dedication available

BROKERAGE AND LASHON HARAH IN BUSINESS
 Sponsored by Mordechai & Chaya Klein
 One REAL ESTATE
 commercial & residential

YICHUD AND GENDER-RELATED ISSUES
Dedication available

AVODAH ZARAH AND ISSUREI HANA'AH
Dedication available

THE BAIS DIN PROCESS
 ר' שמואל ברוך הייט ומשפחתו עמו"ש
 Far Rockaway, NY

PESHARA & ARKAOS
 THE SPRINGS
 ARKANSAS

SHABBOS & COMMERCE
Dedication available

HALACHOS OF SHOMRIM
Dedication available

AGENCY AND POWER OF ATTORNEY
Dedication available

THE LAWS OF TORTS
 Dedicated by Dr. and Mrs. Aharon Lancz

HALACHOS OF SHECHEINIM
Dedication available

THE LAWS OF DURESS
Dedication available

RETURNING LOST OBJECTS
Dedication available

HALACHOS OF INHERITANCE
 לע"ג שלמה בן אלכסנדר צבי ז"ל | בת רחל בת ישראל יצחק ע"ה חיים דב בן ישראל יעקב ז"ל | פייגא בת יקותיאל יהודה ע"ה
 Dedicated by Alex & Susan Edelman
 North Woodmere, New York

LANDLORD-TENANT ISSUES
Dedication available

CHOSHEN MISHPAT CONCEPTS
Dedication available

Sugya Introduction

Concepts that will be discussed in this topic

A basic premise throughout Choshen Mishpat is that a binding commitment requires *da'as*, the sentient and conscious decisions of capable adults. This topic explores how halacha deals with people who are incapable of such decision-making. Generally included in this category are minors, deaf-mutes, the insane, and people who are insentient.

ACQUISITIONS AND PARENTAL RIGHTS

In the first segment, we look at the ability of minors to own and acquire assets. A significant portion of this discussion is devoted to the rights of a parent to their children's income. The Torah gives a father certain jurisdiction over his young daughters, and *chazal* added several additional rights to avoid situations that may cause strife, particularly where the children are living at home and being supported by their parents.

COMMERCIAL TRANSACTIONS

To ensure that children who have some level of independence can obtain their basic needs, *chazal* enacted that when they reach the age of *pe'utos*, which refers to the child attaining a demonstrable grasp of the basic ideas of commerce, they can begin to engage in binding transactions - albeit with certain restrictions. First, it is restricted to transactions involving movable goods; they cannot sell real estate at all. Second, if the child has a halachic executor, his/her transactions can only be validated if the executor consents to it.

Regarding real estate, *chazal* took the opposite approach. A young adult's natural proclivity toward money makes them susceptible to being taken advantage of even after they are halachically

mature, so *chazal* generally restricted their ability to sell off real estate before the age of twenty.

LOANS, CUSTODIANSHIP, AND DAMAGES

Several other areas of monetary halacha need to be reexamined when dealing with minors. The obligation to repay a debt is obvious when dealing with adults, but a child can find themselves indebted for life if they can raise debt with impunity. The institution of *shelichus*, agency, requires an agent to take on the role of the principal. A minor lacks this capacity altogether, and cannot serve as an agent, nor can he appoint someone else to be his agent. The application of the laws of *shomrim*, custodianship, is not at all simple when the owner is a minor: can one become responsible to a child who entrusts them with their item? Conversely, can a child accept such a responsibility when given an item for safekeeping? Finally, the halachos of *mazik* and *gezel* cannot be presumed to apply to minors as they would to adults. Whether there is any liability at all, or perhaps a liability toward Heaven, is dealt with in the third segment.

INCAPACITATION AND EXECUTORS

In the last section, we look briefly at some other categories of people who lack *da'as*: drunkards, deaf-mutes, and insane people. Defining each category and its halachic parameters is a difficult task, and oftentimes, a careful determination will be required in each and every case. Closing out the topic, several key points are raised about the appointment of an *apotropus*, a halachic executor who is empowered to manage the assets of those who cannot do so independently.

BUSINESS HALACHA daily

BAIS HAVAAD HALACHA CENTER

QUESTIONS ON Children in Commerce

Below are some practical scenarios that will apply to the material

1

I was ready to buy a house when the seller passed away suddenly. His eighteen-year-old son is the oldest child and the only boy. He can use the money so he's happy to go through with the sale; is there any reason to worry they'll come back later and say it wasn't valid?

2

I'm making my very first bar mitzvah; it's very expensive and my child has various demands for extras. Can I use some of his bar mitzvah gifts toward the expenses? Do I have to tell him I'm doing it?

4

I had a young boy help out in the office. I told him I'd pay him, but he left without coming to ask for it. Can I wait to pay until the next time I see him?

3

While shopping with my children, I looked down to see my child chewing on something. A very expensive something. Am I obligated to pay for it?

Join BHD and receive a 3-5 minute video post derived from the current Yorucha topic.

JOIN "BUSINESS HALACHA DAILY" TODAY!

For answers to these questions, and for more Q&A topics like these, visit baishavaad.org/daily
To sign up to the Business Halacha Daily WhatsApp group messages 732.232.1412

חלק ב' מקח וממכר

תוכן הענינים

- הקנאה לאחרים 34
- מכירת ושכירות קרקע 44
- שכירות פועלים 49
- מחילה והפקר 52

For the Halacha Shiur on Commercial Transactions, see pages 58-59

הן שהרי הבדיקה היא מדברי סופרים. למדין מורה משנשטטה
הצמחה נחזקת הימר עומדת והולכין אחר רוב צהמות שהן כשירות:
סעיף ד' ו' ב"א איסורי הנאה ב"ו. שהרי לא מפסיד להמוכר כלום
זמה שאכלה הלוקח או האכילה ללגלים כיון שאסור לו להנות ממנו,
משו"ה אין מנכה לו מהדמים שנתן לו
עצירה וכן עיקר, ודלא כמו שכתב בספר
מעדני מלך צנכורות [בדברי חמודות פרק
ה' אוה ל"ב] ע"ש, ועיין בא"ח סימן
(ט"ק) [ת"ן] *בטור בשם הרב רבינו
שמשון וצ"ח שם ומ"ש שם:

סימן רלה סעיף א' א קטן ב"ו.
עיין מדייניס אלו בתשובת ר"מ אלשיך
סי' ק"א, וכתובות מבי"ט (ת"א)
[ח"ב] סימן קצ"א (וקצ"ג) *וקצ"ג
(וט"ז) [וח"א] סי' קכ"ב, *ותשובת ר"ש
כהן ספר ג' סימן ע"א. * ועיין בספר
צאר שבע דף ק"ו ע"א [שו"ת סי' ל"ט
השאלה השישית, קש"ב]:

כלום. הגה (ז) מכר לו מזהמה *שלא נדקה כראוי
הוא כאסורה מדברי סופרים ^דשהרי הנדקה היא
מדברי סופרים.

ד' ^אכל איסורי הנאה בין מדברי תורה בין
מדברי סופרים מחזיר את הדמים ואין בהם דין
מכירה כלל.

סימן רלה

קטן וחרש ושוטה ושכור מתי מוכר מטלולין והקונה
בשבת וביום טוב

ובו כ"ח סעיפים

א א (א) קטן עד שש שנים ^באין הקנייתו לאחרים כלום ^גומשש שנים עד

צינונים ומקורות ד' רי"ש סימן תל"ט. דלמי משה ב'.
סימן רלה א' לשון רמב"ם פרק כ"ט ממכרה דין ו'.

ועינים ומקורות ד' רי"ש סימן תל"ט. דלמי משה ב'.
סימן רלה א' לשון רמב"ם פרק כ"ט ממכרה דין ו'.
וכמו שיחזאר צסימן זה דצברי הטור [סעיף י"ט-כ"ב] והמחבר [סעיף י"ז-כ"ן]. ונקרא קטן עד שיהא הזכר בן י"ג
ומשום הכי מדאורייתא אין מעשיהן קיימין אפילו צמטלטלין עד שיהיו גדולים, אלא שמו"ל התקינו
וממכרו ממכר משום כדי חייו, דל"כ אין שום אדם שיהיה לו שום עסק עמו, שהרי יכול לחזור בו
ללא הפסד ולטל מעשיו וכמו שיחזאר, וכיון דלא תיקוניהו אלא משום כדי חייו ממילא אם יש לו אפטרופוס דלא שייך האי עעמא, אין
מעשי קטן וזלמ האפטרופוס קיימין וכמו שיחזאר צסימן [סעיף ב']. ועונת הפעוטות מתחיל משהוא בן שש שנים ואילך עד שיגדיל כל אחד לפי
חורפו, אלא שמשש עד י' שנים נריך בדיקה אם הוא יודע צטיצ משא ומתן, ומשם ואילך עד י"ג יש פלוגמא צין הרמב"ם והרא"ש וכמו שאכתוב
צסימן [סעיף ג']. וצא"ס מכר ציתר מכדי חייו, כתב הטור [סעיף א'] לפליגי ציה רצינו האי [ספר המקח שער ג'] ורמב"ן [גיטין ג"ט ע"א ד"ה הפעוטות],
והמרדכי פרק הניזקין [שם סי' שצ"ח] כתב כדעת הרמב"ן דכיון דתיקינו חו לא חילקו דלף ציתר מכדי חייו יכול למכור, וסיים שם [בסי' שצ"ח-שצ"ט]
דה"ה שאר דצרים דהתיירו משום חיי האדם כגון פת של גויס [כמ"ש ציו"ד סימן קי"צ [סעיף ב']] או הלואה לגויס צריצית [כמ"ש ציו"ד סימן קי"ט
[סעיף א']], דמותר אפילו ציתר מכדי חייו, עכ"ל ד"מ (ג') [א']: בן איין הקנייתו צאחרים בצ"ם. דקדק וכתב הקנייתו לאחרים, וכן הוא לשון
הרמב"ם [המובא בציונים אות א'], דאילו לקנות לעצמו קרקע כתב הרמב"ם [פכ"ט ממכירה ה"א] הציאו הטור [סעיף י'] והמחבר צסימן סעיף ז' דהוה
צכלל זכין לאדם שלא צפניו. ומיהו היינו דוקא לענין שאין המוכר לו יכול לחזור בו, אבל הקטן יכול לחזור צו דהוה צכלל אין צצין לאדם שלא צפניו
וכמ"ש שם [סקכ"ט], ע"ש: ג' ומשש שנים עד שיגדיל אם יודע צטיצ משא ומתן ב"ו. משמע מלשון הרמב"ם זה [המובא בציונים אות א']
דאפילו צהיותו צשנת י"ג כל שלא הגדיל צעינן דוקא ציודע צטיצ משא ומתן, וכן מוכח מדברי הרמב"ם כתבו המחבר צסימן סעיף ח' שכתב קטן
שהגדיל והציא צ' שערות אע"פ שאינו יודע צטיצ משא ומתן ב"ו, מוכח מזה דפ"ל דקדום שהגדיל צעינן ציודע צטיצ משא ומתן. וא"כ לא הו"ל

ערך לחם

סימן רלד סוף סעיף ג'. בהמה שאסרוה מפני שלא נבדקה כהוגן הרי היא כאיסורן של דבריהם, שהבדיקה מדבריהם היא.

באר הגולה

ביאור הגר"א

אחריו שחלק עליו. ה* פירוש, שזודע לאחר שמכרה שהצדק לא נדקה
כראוי. סעיף ד' ו. שם [ברמב"ם פ"ט ממכירה ה"ד]. וכתב ה"ה, וכבר
נחזאר זה מיין נפך כמו שאמרנו למעלה.

סימן רלה סעיף א' א. לשון הרמב"ם צפרק כ"ט מהלכות מכירה דין
ו'. וכתב הרצ המגיד, זה פשוט שעדיין לא הגיע לעונת הפעוטות [משנה פ"ה דגיטין דף ג"ט ע"א], ואמרנו צגמ' פ"ו דגיטין [דף ס"ה ע"א] אמר רבא

אמר רואין את הטריפה צ"ט ודכותה מפרישין את הדמאי ציי"ט:
ג' מדות צקטן וכו'.

ג' מדות צקטן וכו'.

The Shulchan Aruch follows the rulings of the Rambam regarding pe'utos, and Rema adds that from age ten and up one can assume that the child is wise enough to engage in commerce unless he is specifically debilitated.

שו"ע חושן משפט סימן רלה סעיף א - ו, פ"ת סק"ב
המחבר פסק כהרמב"ם בפרטי תקנת פעוטות, ורמ"א הוסיף שמגיל עשר נקטינן שיודע בטיב
מ"מ כל שאינו שוטה.

למור"ס לכתוב צהג"ה לשון הרא"ש [המובא בצינונים אות ב] דס"ל ללאחר עשר שנים כל שאינו שוטה מקחו מקחו אדברי המחבר שהעתיק לשון הרמב"ם. והרמ"ה כתבו הטור [סעיף א'] משמע דס"ל כהרמב"ם, שכח שמנן עשר ומעלה קממא בחזקת חריף עד שיחזרר שאינו חריף, מוכח מדבריו דס"ל דכשדוע שאינו חריף אעפ"י שגם אינו שוטה אין מקחו מקח, וחריף היינו שידוע צטיב משא ומתן, והיינו דעת הרמב"ם: ד' בטיב משא ומתן. צערוך צערך "טנ" פירש דעת הרצ"ה [במדבר י"ג ל"ב] תרגום ירושלמי טיבא ציבא, ומטיבתן של קרובים אחת למד טיבתן של רחוקים [עין סנהדרין ס"א ע"ב], עכ"ל. נמלא פירוש "טיב" הוא כמו "ענין": *הג"ה, כחז הרשצ"א בחשובה [ח"א סי' חתקצ"ו], קטן בן שש שנמנו לו מתנה ע"י גדול ולא פירשו לו אימת יתנה לו, והוא נתן לו עכשיו, ופסק דאם אין הקטן חריף וצקי אזי פשע זה הגדול צמה שנמנו לו. ועיין בחשובה הר"ן סי' (מ"ט) [מ"ד]. עכ"ל ד"מ ד': הן ומתנתו קיימת. גם צמתנה חיקנו שמהא קיימת, דאי לא

שיגדיל אם יודע יבטיב משא ומתן (ד"היינו צדקוהו ומלאוהו שידוע ולאחר עשר כ" בכל שאינו שוטה) מקחו מקח וממכרו ממכר ה"ז ומתנתו קיימת ל"בין בדבר מרובה בין בדבר מועט בין במתנת בריא ל"בין במתנת שכיב מרע ודבר זה מתקנת חכמים והכל במטלטלים (א"ש אומרים הואיל ואינו רק מכה תקנת חכמים אם כן צמקום שעשו שלא כהוגן כגון שמכרו ל"צנכסיס מועטים שזכו צהן הצנות מכירתן לאו כלום הוא) ה"אבל בקרקע אינו מוכר ולא נותן עד שיגדיל (ד"היינו שהקטן בן שלש עשרה והקטנה צת שמים עשרה והציאו י'שערות) י"אפילו הוא

צינונים ומקורות (ב) טור סעיף א' שם הרא"ש (*הרמב"ם). (א) ר"ן בחשובה סי' (מ"ט) מ"ד. ד"מ ד'. (ד) רמב"ם שם ה"י"ב. ד"מ א'. (ה) טור סעיף ג'. סימן רלה (ו) במהדורת תנ"ב: שתי שערות. (ז) במהדורת באה"צ ואילך: ואפילו.

על הפתמים, ואם קדמו ומכרו מכירתן מכירה וכמזכיר צה"ע סימן ק"צ [סעיף י"א י"ד]. ואם [סעיף י"ב] מזכיר דמתקנת הגאונים והלכה אף צלל הניח אלא מטלטלין הדין כן, והשתא אמי שפיר דכתב כאן כגון שמכרו צנכסיס מועטים כו', דלא תקשה הלא אין מכירתן דקטנים מכירה אלא צמטלטלין ונכסיס מועטים קאי צגמרא דוקא אקרקעות, וק"ל: הן אב"ז בקרקע כו'. דצקרקע צריך חריפות וצקיאות צמשא ומתן טפי צמטלטלים: הן דהיינו שהקטן בן י"ג. ועיין צמטון צסעיף ט' דמחלק וכחז דצמקרקע שירש צעיין דוקא שיהא בן עשרים שנה, ע"ש מ"ש עוד מזה: י"א ואפילו הוא קרקע שניתן לו במתנה או שקנה כו'. צפרישה

[סעיף ג'] כחצתי הרצותא, דאע"ג דלא שייך צהו דדעת הקטן קרוב אלל וזוי וזולל צמכירת קרקע צשציל המצבע, דלא שייך האי טעמא אלא צקרקע שירש מאציו או משאר מורישים דלא טרע צה עד שיצוא לידו וגם לא ייחז צעדו וזוי, משא"כ צקרקע שניתן לו צמתנה דלא יחזי אינשי

ערך לחם

סימן רלה סעיף א'. ומתנתו קיימת כו'. ומחילתו מחילה והודאתו מה שקיבל הודאה, ועיין ריב"ש [סוף] סי' ק"ה. ולא נותן עד שיגדיל כו'.

ביאור הגר"א

סימן רלה סעיף א' א. דהיינו שבדקוהו כו'. ממ"ש [גיטין ג"ט ע"א] לפוס חורפיה: ב. ולאחר עשרה. גמ' שם חטיב מנן שש עד בן עשרה כל מד וחד כו', אלמא לאחר כן אין צריך *לידע, וזהו דעת הטור [סעיף א'] צשם הרא"ש, אלל דעת הרמב"ם [המובא בצינונים אות א'] כל זמן שהוא קטן צריך שידע, דכל זמן שהוא קטן נקרא פעוט, וגמ' לא חטיב אלא המחלתו, וכל מד אורחא דמילתא חטיב וה"ה לאחר עשרה, ח"ש הרמב"ם וצ"ע כאן ומשש שנים עד שיגדיל, וכן לקמן צסעיף ח' קטן שהגדיל כו', ועיין צאר הגולה [אות ב*]: ג. כל שאינו שוטה. כמ"ש צצ"צ קנ"ה צ' ולא היא התם שטותא כו': ד. בין כו'. גמ' דגיטין שם, ומשמע דקאי גם אמתק וממכר, שלא דעת רב

האי גאון שכחז [ספר המקח שער ג'] דוקא כדי חיו, וכל הפוסקים חלוקים עליו, מדאמרינן מתנתו מתנה צין כו', וכ"מ סוף פ"ו דכמוצות ע' א': ה. וי"א כו'. כמ"ש [פוסק י"א צ'] אחזה רשע ערוס כו', ולא חיקנו רצנן צכה"ג: ו. אבל בקרקע כו'. ר"ל אפילו צקרקע שלו וכמ"ש לקמן סעיף ט', וכמ"ש צצ"צ שם [קנ"ה ע"ב] שלא ליה גידל צר מנשיא כו', ולישלח ליה מינוקס צת כו', ופירש הר"ן [שם ע"ג ע"א מרפי הר"ן] צקרקעות שלו, דאילו צנכסי אציו קי"ל שם בן עשרים דוקא, וכמ"ש שם דההוא פחות מנן עשרים דאול וצין נכסיה, אלמא צשלו עסקיין, ח"ש דהיינו שהקטן כו', כמ"ש צפירק יוצא דופן [גדה מ"ע ע"ב מ"ן], דוקא שהציאו צ' שערות, דאי לאו הכי הוי קטן עד ל"ו שנה, כמ"ש שם [מ"ז ע"ב] וצינמות [ג"ו צ'] אחד בן תשע ואחד בן עשרים שלא הניח שמי שערות: ז. ואפילו הוא קרקע שניתן כו'. כ"ל [סוף] דצשלו עסקיין, אלל מה שירש מאציו עד בן עשרים וכמ"ש לקמן סעיף ט' ע"ש:

מתנה אלא"כ טרם לפניו צמחה נמשא נפש, וכל שכן (כשהקונה) (כשקונה) בעצמו או על ידי אפטרופוס שלו בזוי דהרי ראינו דניחא ליה הקרקע מזווי, אפילו הכי אמרו חז"ל דאין מכירתו מכירה בקרקע מטעם שכתבתי [סק"ט] דקרקע נרין חריפות ונקיאות טפי: יבן או שקנה האפטרופוס. נדרשה [סעיף י'] כתבתי דנראה דמשום הכי כתב על ידי אפטרופוס, דאז הוא קנין גמור דאפילו הקטן אינו יכול לחזור בו, משא"כ אם קנהו בעצמו, דאף שהרמב"ם [פכ"ט ממכירה הי"א] ס"ל דהוא בכלל זמן לאדם שלא צפניו כמ"ש הטור [סעיף י'] והמחבר בסמוך סעיף ז', מ"מ אם ירצה הקטן מזי לחזור בו וכמ"ש לעיל

בסמוך [סק"ב], וצ"ל אפסך דאין שם (קנין) נ"קרקע] עליו אלא הוא כמטלטלין כיון דנרין המוכר להחזיר לו מעותיו כשירצה*: יגן אפילו במתנת שכיב מרע. דהוא אמיןא כיון דמיקנו שהיו דבריו כמזינין וכמסורין כדי שלא תטרופ דעת השכיב מרע הנותן כשלא יתקיימו דבריו, וגם בקטן שייך האי טעמא ויהיה מתנתו מתנה אף בקרקע, קמשמע לן. וסיים שם [במרדכי המובא

בצינים אות ד'] דלא שייך בקטן לומר מזה לקיים דברי המת. ועיין בתשובת הרא"ש כלל א' סי' ת': ידן מיהו

צינים ומקורות ו) (גמ' מרדכי ב"ב פק' מי שמט דף קנ"ו) קני' סי' תרל"ה תרל"ו. ז) משנת הרשב"א המיוחסת למצ"ן סי' צ"ד. ט) טור סעיף ד' בשם משנת הרא"ש כלל פ"ה סי' י'.
 3) תוספת מהדרת באר הגולה. 4) בר"י: הלוקח. במהדרות שפ"ו: אם הלוקח. וממהדרות הסמי"ע ואילך: והלוקח, ראה סמי"ע סקט"ו.

ב"ז זמן ברי. ז"ל תשובת [הרשב"א המיוחסת לרמב"ן סי' ב', אין זה נרין [לפיכך] ואין ספק דמתכרו ומתנתו דקטן צטלי לגמרי, פירוש ואפילו אינו חוזר בו יטולין ב"ד או קרוביו לסלק הלוואה מהקרקע, וכל זמן שהיא שותק * (ולא) [ומינו] בו קרוביו או שהלך למדינת הים, אסור להלוואה לאכול פירות, אבל מ"מ אם רצה הקטן שהתקיים מתנתו וממוך כך אכל הפירות אין מוציאין מידו, ואפילו חזר בו הקטן ואמר שהיה סבור שמתנתו מתנה ומשום הכי הניחו לאכול והוא מחילה בטעות, הא קי"ל דמחילה כי האי הוא מחילה, כדאמרינן [ב"מ סי' ע"ב] צמור פירות דקל לחזרו ושמיט ואכיל דאין מוציאין מידו מהאי טעמא דמחילה בטעות בזנינא הוא מחילה, ומחילת קטן הוא כמתנתו ומתנת קטן הוא מתנה, וכל שכן אם נמרה הקטן בפירוש שיאכל המקבל הפירות, שהרי אי צעי למימן ליה פירות מי לא מצי יהיב ליה, ואפילו חזר בו אחר שלקטן אין שומעין לו, כיון דבשעת לקימתו מטלטלין ניהו ומתנתו כמטלטלין קיים, עכ"ל הרמב"ן, רק שקירתי בלשונו. מוכח מלשונו דאף דלא אמר לו הקטן בפירוש לאכול הפירות אלא שהיה שם הוא וקרוביו ולא מיחו בהמתנה, אע"ג דרוזין לחזור אח"כ ולהוציא מידו הפירות אין שומעים להן, מטעם דמחילה כו' ואפילו בטעות ואפילו בקטן הוא מחילה. ולפי"ז ז"ל דמ"ש הרמב"ם [פכ"ט ממכירה הי"א] וכתבו המחבר בסמוך סעיף י"ד דפחות מנן כ' שמכר קרקע חוזר ומוציא אפילו הפירות שכבר אכל, ואם נאמר דלא פליג אדברי הרמב"ן הג"ל ז"ל דמיידי שלא אכלו צפני הקטן כגון שהלך למדינת הים וכיוצא בו או שמיחו בו הוא וקרוביו ולא אשגח צבו. אבל אין נראה לחלק דכאן איירי דוקא שנתמנה צמחא ורואה שמתנתו יתקיים, והרמב"ם איירי שהוא כאן רק שלא גילה דעתו שניחא ליה, דזה אינו מהסבא, דמסתמא כל זמן שהקטן והקרובים כאן מסתמא רעו, דאל"כ היה ממו, ומשום הכי כתב הרמב"ן דוקא כשהלך למדינת הים או שמת הוא דאסור לאכול, הא בהיותו כאן מותר להלוואה לאכול*: יזן והלוקח אוב"ב פירות. כל"ל הלוקח בזוי: קרקע יש עליו לענין שבעות [עיי' סימן צ"ה סעיף א'] ואונאה [עיי' סימן רכ"ז סעיף ב'] וכמה דברים, גם בזה דין קרקע יש לו, קמשמע לן. לאפוקי מדעת הריטב"א [בתשובה סי' קס"ח] הניחו דרכי משה [סעיף ד'] דס"ל דלא מהני בקטן מכירת שטר חוב כיון דמילי ניהו, ולא מהני חיקון כתיבה ומסירה כי אם צדול:

ביאור הגר"א

באר הגולה

כלל א' [סי' ח'] דאפ"ה לא היו מתנתו מתנה. כתב הרשב"א בתשובה [ח"א סי' תתקצ"ח] קטן בן שש שנתנו לו מתנה ע"י גדול ולא פירשו אימת יתנו לו, והוא נתן לו עכשיו, ופסק דאם אין הקטן חרף וצקי אזי פסע זה [הגדול] צמח שנתנו לו. ועיין בתשובת הר"ן סי' (מ"ט) [ו"ד]. סמ"ע [בהגה"ה אחרי סק"ד] בשם ד"מ. ת. בתשובת הרא"ש שם ושם. ט. טור סעיף ד' בשם תשובת הרא"ש בסוף כלל פ"ה [סי' י"].

ח. ואם נתנו ברי. דלא אמרו [גיטין שם] מתנתו מתנה אלא כמטלטלין, כמ"ש במתניתין שם הפעוטות מקחן כו' כמטלטלין ואיבעיא להו מתנתו מאי, ר"ל אם הוא מקח וממכר, ועיין רש"י שם ד"ה מתנתו מאי כמטלטלין כו', ומ"ש צ"ב [קני"ה ע"ב] ומתנתו מתנה קאי אכן י"ג כמ"ש רש"י שם [ד"ה אמר אמימר] ע"ש: ט. מיהו כל זמן ברי. דמתנתו מחילה כמ"ש בסעיף ג'. והא דאמרינן בריש פ"ב דצ"מ [כ"ב ע"ב] יתמי לאו צני מחילה ניהו, דוקא בדבר שלשאר בני אדם מסתמא הוא מחילה, אבל אם מחלו בפירוש היו כמתנה, ואף שמתלה בטעות היא, קי"ל צה"ג דהו מחילה כמ"ש צ"מ ס"ו [ע"ב] ע"ש. רמב"ן [המובא בצינים אות ד']. וכתב [שם], כל שכן אם רצה בפירוש שיאכל פירות הקרקע היו כמותן לו פירות כמתנה: י. ואם ירש ברי. דכמטלטלין אין חילוק בין שלו לשל אביו, דמסתמא חנן [גיטין שם] הפעוטות ולא חילוקי כמ"ש צ"ב [קני"ה ע"א] בקרקעות. ורואה מ"ש בסוף פ"ו דכתובות [ע' ע"א] לא שנו אלא שאין כו', ממאי מדקמי אין מעשה כו', והתם מה שהניח לה אביה בירושה או כמתנת שכיב מרע שהיא בירושה כמ"ש לקמן סעיף ט': יא. דינו כמטלטלין. כמ"ש צ"ב ע"י, ק"ג ע"ב, קני"ה ע"א] שלשה שטרות כו' בן חו היא שמינו נכסים כו':

סעיף ב' יח אבא אם יש לו אפטרופא כו. כנר כחמי טעמו [בסקיא] דכיון דיש לו אפטרופוס לא שייך נהו מקנת כדי חייו: יח זכמו שיתבאר לקמן סימן רנ"ו. ונעיר שזמן כחן נקימן ר"ח, וז"ל שזענייהן טעות סופר, וז"ל נקימן ר"ח, דשם נסעיף ל"א כחן קן הטור נשם הראש [גיטין פ"ה סי' ד] ושהרמ"ה [גיטין נ"ב ע"א] מחלק קנת צנייהן, ע"ש ונדברי המחבר שם סעיף כ"ד: כו מ"מ מקחו טקה. נראה דר"ל דלחר שיגיע זמן מסירת האפטרופוס

ב כ"במה דברים אמורים בקטן שאין לו אפטרופוס י"אבל אם היה לו אפטרופוס אין מעשיו כלום אפילו במטלטלים אלא מדעת האפטרופוס שאם רצה לקיים מקחו וממכרו ומתנתו במטלטלים קיים. הגה (והוא הדין אם ס' קמוכס אלל בעל צית שדינו כאפטרופוס י"אכמו שיתבאר לקמן סימן רנ"ו) *אלל משהגדיל אף על פי שיש לו אפטרופוס שמיניה לו אציו מקחו מקח וממכרו ממכר אף על פי שהאפטרופוס צריך לקיים דברי המת ואסור ליתנם ליורש ולא ללוקח עד הזמן שצוה *אמלל מקוס מקחו ואלא *ואס חפסן הלוקח מיד אין מוילאין מידו.

להיורש או יחול המקח לנרין ליטע להלוקח. ואח"כ כחז עוד נ"מ זה דלפילו קודם שהגיע הזמן אם חפס הלוקח כו*: סעיף ג' באן פחות משותות בחייה. דלע"ג דקטניס יניה, מ"מ משום כדי מיהן הולר'ו להשוותן גם כזה לגדולים: סעיף ד' כו אבא אם נתן המעות כו. דמעוה איהן קוות צמטלטלין אפילו נגדולים, אלל שצריך החזר צו לקבל עליו מי שפרע כמו שנתבאר לעיל בטור ונדברי המחבר ריש סימן ר"ד ע"ש:

- ג (ד)קטן היודע בטיב משא ומתן שאין לו אפטרופוס שנשא ונתן במטלטלים וטעה דינו כדין הגדול כ"א לפחות משותות מחילה שתות מחזיר אונאה יתר על שתות בטל מקח.
- ד (ט)אין מקח הקטן וממכרו במטלטלים קיים אלא כשמשך או המשך כ"אבל אם נתן מעות על המקח וחזר בו אינו מקבל מי שפרע ואחרים שחזרו בו מקבלים מי שפרע.

ציונים ומקורות ט) שם נדבנים פכ"ט ממכירה דין ז' (ז' רנ"ט סי' פכ"ט וקמ"א. ד"מ ז' (ז' סעיף כ"ד. יב) שם ברביש סי' תס"ח ד"ה ועוד כתב. ד"מ שם. יג) הר"ן סוף פק מאלת האשה כתובת ל"א ע"א מדפי הרי"ף. ד"מ שם. ד) שם ברביש פכ"ט ממכירה דין ח'. ע"ש (ט) שם ברביש. ט) במהדרת הסמ"ע: הם טמוכים. (ט) בד"ר: רנ"ו, ותוקן במהדרת הסמ"ע. ראה סמ"ע סק"ט.

ערך להם

סעיף ב' היה לו אפטרופוס וכו'. אפילו סמך לו מעצמו. (תשובת הריב"ש סי' תס"ח וסי' קמ"א) בסוף. גדול שמינה אביו עליו אפטרופוס ומכר בנכסים ומכרו קיים, אלא שאין מוילאין הנכסים מיד האפטרופוס כל זמן שצויה

ביאור הנ"ל
 סעיף ב' יב. בד"א כו' אבל כו'. דלא כדעת רבינו מנחם שכתב דממנה און חילוק, ועיין חו"ס' שם (כתובות ע' ע"א ד"ה אבל), דהא מנר עדיף מנמנה, דהא צממנה לנעניא (*ל"ה) כו' נגיטין שם [גיט' ע"א]: יג. וה"ה כו'. שם [גיטין] נ"צ א' ממענין יחומים כו', וגמ' שם הנהו ימני כו': יד. אבל משהגדיל כו'. כמ"ש פ"ג ד"מ [ל"ט א'] אפטרופוס לדיקני לא מוקמינן, ונכחמיה שם [ס"ט ע"ב] כמה דברים אמורים נגדולה אלל נקטנה כו', ולוקיס נגמ' [ע' ע"א] נמקוס אפטרופוס: טו. אע"פ כו'. דלא שייך מלוה לקיים [דברי המת] כיון שזאי אפשר שכתב מנה, ומ"ש שם [כתובות ע' ע"א] אלל זמן שיש שם כו', הוא משום מלוה לקיים דברי המת, ועיין רש"י שם [ד"ה שאין]: טז. ואם חפסן כו'. דעל הלוקח אינו מוטל לקיים דברי המת, והאפטרופוס אינו יכול. ר"ן [המובא בציונים אות י"ג]: סעיף ד' יז. אין מקח כו' ואחרים כו'. נגיטין [נ"ב ע"א] ג"כ מנואר שכל מקחו

באר הגולה
 סעיף ב' י. לשון הרמב"ם שם [פכ"ט ממכירה] דין ז'. מימנה דרפס מפרשת נסוף פ"ו דכמונת דף ע' ע"א ונהלות שם [נ"א ע"א חדפי הרי"ף] ונהמקין [גיטין כ"ז ע"ב חדפי הרי"ף]. הרב המגיד. סעיף ג' כ. שם [ברביש פכ"ט ממכירה] דין ח', מימנה דר' יונה אמר רבי זיאל עד שמות נגדול נפרק (ו') [הו'] דגיטין דף נ"ט ע"א. ל' שם [ברביש] ומ"ש הראש"ד דקטן אין לו מחילה כדלמדין [ב"מ כ"ב ע"ב] ימני לאו בני מחילה יניה, כחז הרב המגיד שאין משמעוה גמ' כן, שא"כ היה להם נגמ' לפרע, ומ"ש צימתי דלאו בני מחילה יניה, מכל מקום חכמים שתיקנו שיהיה ממכרן ממכר משום כדי מיהן הן תיקנו שמהיה טעותם נגדול וכו'. סעיף ד' מ. שם [ברביש פכ"ט ממכירה דין ח']. נ' כחז הרב המגיד, כדמשמע פרק הנזקין [גיטין] דף נ"ב ע"א, והיא ציממיה שיש להם אפטרופוס, וכן הדין לקטן עלמא, ועיקר.

פתיח תשובה
 סעיף ב' ב. אבל כו' ומתנתו כו'. זהו שלא כדעת רבינו חננאל הביאו הטור בסעיף ד', דס"ל דמתנתו מתנה אפילו אם יש לו אפטרופא, דלענין מתנה אין חילוק כו', ע"ש. ועיין בחשובת מהר"ם אלשיך סימן ק"א שכתב על נידון דידיה דנראה שהמתנה שנתן היתום בן ט' שנים לדיקני מהנכסים שיש לו ביד אפטרופוס הוא מתנה קיימת, חזא לעיקר כדעת ר"ח בשם רבינו האי גאון, דכן נראה ג"כ דעת הרי"ף וכן היא דעת התוס' (כתובות ע' ע"א ד"ה אבל) והסמ"ג [עשין פ"ב] וגאונים אחרונים שהובא בהגהות מיימוני [פכ"ט ממכירה אות ג'] (הרא"ש [כתובות פ"ז סי' כ"ג] והטור, דבולוה ס"ל דבמתנה אפילו יש לו אפטרופוס מתנתו מתנה, ודלא כהרמב"ם ז"ל [פכ"ט ממכירה ה"ן]. ועוד אומר אני שאפילו הרמב"ם ז"ל לא קאמר דבעינן במתנה שיסכים האפטרופוס עמו אלא משום דילמא טעי הקטן בדעתו וסבר דהוה מקבל מתנה עבר ליה ניהא נפשיה ולא הכי הוא, או אפילו דידע דלא עביד ליה ניהא נפשיה הלך אחר שיחה נאה ויהיב ליה, משום הכי בעי דעת האפטרופוס. אבל בנידון דידן דמפורסם לכל שזקיננו היטיב עמו וגידלו כאב, וגם הקטן עצמו פירש שמשום הכי נתן לו, ודאי דמדה הרמב"ם ז"ל דלא בעינן דעת האפטרופוס. וע"ש עוד שכתב דאפשר דאפילו להרמב"ם הני מילי במתנת בריא אבל במתנת שכיב מרע דלא חיילא אלא לאחר מיחה מהני, דהא בשעתא דחיילא לית ליה אפטרופא והוי כמאן דלית ליה אפטרופוס מעיקרא. ועוד מטעמא אחרין, דלא שייך אפטרופוס אלא במילתא דהנאת היתום, דהיינו כבריא דימחה במתנתו משום הנאת היתום דליוון ממנוניה, אבל בשכיב מרע דמאי דמחי אפטרופוס לא הוי אלא להנאת יורשיו, אין לאפטרופוס שייכות בהכי, דלאו אפטרופוס ליורשי היתום נתמנה, וישאר הדבר אל מא דאתמר דאי לא דעביד ליה ניהא נפשיה לא הוה יהיב ליה, ע"ש. וצ"ע לדינא: ג. מ"מ מקחו מקח. עיין מ"ש לקמן סימן ר"צ סעיף כ"ו סק"ח:

באר היובט
 ואונאה וכמה דברים, גם כזה דין קרקע יש לו, קמ"ל. לפסוקי מדעת היתומא דס"ל ללא מהני נקטן מפרסם שט"ם כיון דמילי יניהו, ולא מהני תיקון כמניה ומסירה כי אם נגדול. עכ"ל הסמ"ע [סק"ח]. וכפן הש"ן [סק"ב], וזוקת מוט דיו קרקע, כן כחז נספר נאר שזע דף ק"ו ע"א. עיין נמשות ר"מ אלשיך ס"ס ל"ט: סעיף ב' ה. רצה. דכיון דיש לו אפטרופוס לא שייך ניה מקנת כדי חייו. סמ"ע [סק"ח]: ב. מקחו. נראה דר"ל דלחר שיגיע זמן מסירת האפטרופוס להיורש או יחול המקח

The sales and gifts of children who have a halachic guardian are void unless the guardian consents to their actions. However, Pischai Teshuva cites the Maharam Alshich who maintains that the halacha follows the opinion that a child can give a gift even if they have a guardian. This is certainly true if it is obvious that the child did not err in giving the gift. The rules of ona'ah are the same for children as for adults, including that a discrepancy of less than a sixth is automatically assumed to be forgiven. However, the child can only acquire goods by taking physical possession of them, or through a kinyan chatzer for a girl, and even a cash payment is non-binding upon the child and they do not receive a "mi shepara" curse.

במקום אפטרופוס אין מעשי הקטן כלום, אבל האפר טרופוס יכול לקיים הדבר בין במקח ובין במתנה. אמנם הפ"ת הביא מש"ת מהר"ם אלשיך שהעיקר כדעת הראשונים שיכול ליתן מתנה אפילו יש לו אפטרופוס, וכ"ש במקום שנראה לכל שהקטן לא טעה בה. דין אונאת קטן כמו אונאת גדול בכל פרטיו, אפילו למחול בפחות משותות. ואינו קונה אלא במשיכה [או קטנה בקנין זכר], ואינו מקבל מי שפרע.

סעיף ה' ב"ז וב"א א"ר קנו מיד הקטן. פירושו, קנו מטלטלין ממנו ע"י קנין סודר, שהלוקח נתן סודרו להקטן כדי שיחזיק בו ויקנה ללוקח בחליפי הסודר דבר המטלטלין שקונה ממנו. ומסיק בטעמו שאין מוליאין מיד הקטן, והרי אף שהקנה לו בקנין סודר ותאמר שמועיל הקטן, מ"מ מחליקין בש"ס פ"ק דמלעילא [ריש דף י"ג] א"ר [ד"א] צין קטן לקטנה משום דחזר דלשה משום ידה אתרובא, דקרא [דברים כ"ד א'] ונתן צידה בלשה כמי, אבל לענין קנין חליפין אין טעם כלל לחלק ציניהן, ואפשר דבזקטן מועיל קנין חליפין כמו שאר קנינים ואינו דומה לתלז כלל, ואם בזקטן אינו מועיל וכמו שגראה ג"כ מדברי המוספות פרק התקבל [גיטין דף ס"ה ע"א ר"ה צורח] והר"ן שם [ל' ע"ב מדפי הרי"ף] וכמ"ס המצרכ ג"כ לקמן סימן רמ"ג סעיף י"ט, א"כ גם בזקטנה אינו מועיל, כן (כל: סעיף ד' ד) ונתן דמיר. עיין צ"ח [סעיף י"] שצדו נכונים בפירושו דברי הטור [סעיף י"ב] ויראה מדברי אדוני אבי ב"ר, ע"ש. עיין בתשובת ר"ש כהן ספר צ"ר ר"א [קש"ב]:

ה' זכ"ר^(ג) וכ"ן אם קנו מיד הקטן ב"או השכיר מקום המטלטלים וחזר בו לא קנה לזקה שאין מוציאין מיד הקטן בדין ב"ו ואין קנין מיד הקטן כלום^ז שהקנין^ח כשטר ואין העדים חותמין אלא על שטר של גדול.
ו' זכ"ר^(ד) קטן שקנה מטלטלים ב"ו וקנו מידו פ"א שטר מהם המקום לא קנה עד שימשוך לפני שאין חצר הקטן קונה לו מפני ב"ו ושתרבה מדין שליחות ואין שליחות לקטן ולא יהיה הקנין או שכירות המקום גדול מחצרו אבל הקטנה שנתרבתה חצרה מידה תקנה מטלטלים מאחרים ב"ו אם קנו מידה או בשכירות מקום.
ז' זכ"ר^(ה) קטן שקנה בקרקע ב"ו ונתן דמים והחזיק בקרקע תעמוד בידו לפני שזכין לאדם שלא בפניו.

צינונים ומקורות (טו) שם ברמב"ם פכ"ט ממכירה דין ט'. (י) שם ברמב"ם פכ"ט ממכירה דין י". (יא) שם ברמב"ם פכ"ט ממכירה דין ט"ב.
(ז) במהדורות הסומ"ע ועוד: קונין. (ח) בכמה דפוסים: בשטר, וכ"ה ברמב"ם. וראה בשינויי נוסחאות במהדורות שבתי פרנקל, וראה גם בטור השלם בהגהות והערות אות י"ט. (ט) כ"ה בסמ"ע, וראה טקב"ו, וכ"ה בטור. בד"ר: ושבר. וכ"ה בדפוסים הרמב"ם, וראה ילקוט שינויי נוסחאות שבסוף רמב"ם פרנקל. (י) במהדורות באה"ג ועוד: גדולים.

שליחות ב"ו. הא דאין דין חצר לקטן וישנו לקטנה ילפינן מגט, ותבאר לקמן בפרק סימן רס"ח סעיף ז' עיין שם: ב"ז א"ר קנו מידה. וכן כתב הרמב"ם [המובא בצינונים אות י"ז], וגם הטור [סעיף ט'] כתב כן בשמו, ולא כתבו טעם לזה. ויראה דהיינו טעמא, כיון דמליני דריבנה הסורה קנין לקטנה ע"י חזירה כמו בגדול, משום הכי הניחו לה חז"ל ג"כ קנין דקנין סודר כמו בגדול, ומשום הכי כתבו קנין זה דקנין סודר כגבא דקנינה ע"י חזירה, ועיין פרישה [שם]: סעיף ד' ב"ז ונתן דמירם והחזיק בקרקע. עיין פרישה [סעיף י"], שם כתבתי דנראה דהחזיק בקרקע לתוד מעמידין השדה צידו כמו בחוקה גדול, וזיל חזר טעמא דזכין לאדם שלל צפניו. מיהו אפשר לומר דלא אמרו אלא כשכבר נתן דמיו דאז נסתלק ממנו הקטן, דכל זמן שלא נתן דמיו דרך הקטן לחזור בו דקריבא דעמיה לגבי זיו. וכבר כתבתי [סקי"ב וסקי"ב] דאפילו לאחר שנתן הדמיה והחזיק, אף דהמוכר אינו יכול לחזור הקטן יכול לחזור משום דהוא חובה ולא זכות*. ואין להקשות א"כ גם אם יקנה מטלטלין ע"י שכירות מקום להני דאז זכין בו, ולמה כתבו הרמב"ם [המובא בצינונים אות י"ז] והטור [סעיף ח'] והמחבר בשמוך בסעיף ו' דאינו יכול לקנות בשכירות מקום, דהא כתב שם הטעם צדו דלא עדיף האי שכירות מחזירו דג"כ אינו זוכה לקטן:

ביאור הג"ר א'
וממכרו גדול חוץ ממכרו ממנו בלא כסף, ומשמע שאף הקונה ליחומים כספק מקבל מי שפרע, והיינו אפטרופוס, אבל הקטן לאו נר אקנולי מי שפרע הוא: סעיף ה' י"ח. וכן אם ב"ו. עיין ב"ז הגולה: י"ט. שהקנין כשטר. צ"ח דגייטין [ג"א א'] וצ"ב ו"צ דכחונות [כ"א א' חכ"ש א"ר כ"ב ב'] ופ"ג דצ"ב [מ' א'] ושאר מקומות: כ. ואין העדים ב"ו. פ"ב דכחונות [י"ט א'] ופ"ט דצ"ב [ק"ה א'] ופ"ג דסנהדרין [כ"ט ב']: סעיף ז' ב"ז. קטן ב"ו לפי ב"ו. פ"ב דקדושין מ"ב א', ועיין ב"ז הגולה [אות ח']:

באר הגולה
סעיף ה' ט. שם [ברמב"ם פכ"ט ממכירה] דין ט'. ע. כתב הרב המגיד [שם] פשוט הוא, דשכירות מכירה ליומא הוא ואין ממכרו ממכר במקרקעי. פ. כתב הרב המגיד [שם], נתן המחבר טעם למ"ש שקנין הקטן אינו מועיל לפי שסתם קנין לכתיבה עומד וכל שאינו ראוי לכתיבה אינו מועיל. סעיף ו' ט. שם [ברמב"ם פכ"ט ממכירה] דין י". ק. כתב הרב המגיד [שם] מימרא מפורשת פרק קמא דמלעילא [דף י' ע"ב]. ה. גם זה מצואר שם בגמרא הדין והטעם שאר הקטנה היא משום יד. ר*. כן הוא גם כן צמב"ס [שם]. ופירש הסמ"ע [סקי"ח], דכיון דמליני דריבנה הסורה קנין לקטנה ע"י חזירה כמו בגדול, הניחו לה חז"ל גם כן קנין סודר כמו בגדול. ונתוסח הטורים שלפנינו [סעיף ח"ט]. העמיק, וכן קטן שקנה מטלטלים וקנה מידם וכו' אבל הקטנה וכו' וקנתה מידם וכו'. ולענ"ד ל"ע בזה ובמ"ש הרב צ"ח שם, ומ"מ כתב [הב"ח בסעיף י"] שהרמב"ם [שם ה"א] מסכים לדעת הראשון כשאחריים הקטן לו קרקע במקום וכו', ואין כהן מקום להאריך. סעיף ז' ט. שם [ברמב"ם פכ"ט ממכירה] דין י"א. ת. ציאר שם שהקטן כמו שאינו צפניו הוא. וכתב הרב המגיד [שם], מצואר בגמ' שמי שמקנה קרקע לקטן שקנה וכו', והכי מפורש סוף פרק יש נוהלין [בב"ב] דף קל"ז ע"ב] גבי ההוא דיקלא אול רב ציבי אקנייה לגנו הקטן, ומה שחידש המחבר הוא שאפילו במקום שהרי אין מקחו ומקא. ויראה שהקטן יכול לחזור בו ואין המוכר יכול לחזור בו.

הלכות לולב סימן תרנח

קלא באר הגולה

* ו'מיהו אפי' לא החזירו לידו (כא) אלא לאחר (כב) ואחר לאחר * והאחרון מחזירו לבעלים (ט) יצא: ו' * ללא יתננו (כג) ביום ראשון לקטן (כד) * קודם שיצא בו מפני שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מן התורה ונמצא שאם החזירו לו (כה) * אינו מוחזר ליוש מי שאומר שאם הגיע לעונת (י) (כו) הפעוטות (כז) מותר² ואם תופס עם החינוך (כח) כיון שלא יצא מידו שפיר

באר היטב

מ"א: (ט) יאל. אפי' אמר בפירוט ע"מ שמחזירו לי. רשנ"א וס"ל מ"א: (י) הפעוטות. היינו כן ו' שנים כמ"ש במ"מ ס"י רל"ה: משנה ברורה

שערי תשובה

ע"ש ועין גפפרי שו"ת בית אפרים חלק אה"ע ענין אגלא מלחא למפרע ע"ש וע"ש בשו"ת זכרה וצמח"צ שגבעת פנחס ובעט מקוסר השיגו על

ביאור הלכה

העיקור דיוצא מה מצוות דמים שהרי עכ"פ לא אמר בפירוט המאורה ל"י [א"]: * ומיהו וכו' אלא לאחר. עין צד אפרים שכחז דמנדיה המוס' והרא"ש לא משמע כן וכן בצורי יעקב הקשה עוד דלפי מה שפירש"י נגמלה דכ"ג" * ע"מ שיחזירוהו נתן להם ג"כ אין לנו מקור לקולא זו של המחזיר שיכול ליטן בעצמו לאחר ושאר נ"צ"ע על המחזיר שקפסו נדעת הרשנ"א והטור והרי"ן והריטב"א אחרי שלדעת המוספות והרא"ש ורש"י יש להחזיר מה אכן נאמת יש עוד כמה ראשונים שסוחמין להקל נדעת השו"ע והוא הסני' לקט המונח ממ"א ורבינו ירוסם והכל זו והמחזיר [אף] ששאר נדרים אין מכריע מ"מ לנעין אמרו דעמו להקל מפני שהוא למטה מסתמא דעת הנותן שלא להקפיד] וגם לפירש"י אין ראיה להחזיר לדעת אף דלפירושו הענינה היה גם שנתן לכולם ע"מ להחזיר מ"מ לדינא אפשר דלף אס נטין לאחד כיון שהוא שלו יכול ליטן גם לאחר וכלבד שלכפוף יקיים המחזיר להחזיר לנעלים כמון מנחתו ומדע דגם הרי"ן העמיק לשון רש"י וזשפ"כ העמיק לכתוב דמין הוא להקל: * והאחרון מחזירו לבעלים. דע דמסתמא דלפ"ש דוקא כשהחזיר עכ"פ נצי כמו של המתקבל אמנם אס לא החזיר כלל המקבל עד שהטעמו העצלים נעמס לט"א אליו וליקח האחרון אף שאמר לו שהוא מחזיר לו נמחנה אפשר דאין זה חזרה ונראה דתלי נעבעט של הנותן ובקפידתו. דע עוד דפשוט דאס מחזיר לנעלים ע"י שליח נדלי הו חזרה ובמ"ש דדינא דקפיף זה. ונראה לכאורה דאין נציף מה דינא דשליחות דלפילו נמחזיר לו ע"י עכ"ס או קטן שאינם בני שליחות וצ"י אקטיו ג"כ מקיים מנחו מה כיון דעממו ליטן לו נמחנה והלא זה זכה צ ועכ"ס וקטן מעשה קוף נעלמא הוא וכ"ש לפי מה שכחב הרא"ש בשם העיקור דלפילו מחזיר לו כסתמא אומדן דעמו דמסתמא נמחנה נותן לו. ומ"מ אין צורו כ"כ: * לא יתננו וכו'. דעה הראשונה הוא לשון הרמב"ם ועין נצדי"ה שכחז דמדתסם משמע דלפילו הניע לעונת הפעוטות כ"כ אין ליטן לו והעטס דהרמב"ם לשיטתו נפ' כ"ע מהלכות מכירה דהיא דדעת אחרת מקנה לו הוא זוכה מן המורה וצ"י אפילו הניע לעונת הפעוטות דחקט רענ דמחממו מחנה הלא מן המורה אית יכול להקנות וזהו שכחז ואינו מקנה לאחרים מן המורה] ולא הו מן המורה משלכס דדעת הרא"ש דלפילו כשדעת אחרת מקנה אוחו אין קניט אלא מדרבנן ולכן כשהגיע לעונת הפעוטות כשם שזוכה מדרבנן כן מקנה ג"כ מדרבנן [לחם משנה] ופשוט דדין זה עיין בכל הד' מינים וזה ג"כ פשוט דודאי יש להחזיר לכחלה נדעה הראשונה היא כסתמא שלא ליטן נמחנה לשוס קטן והיינו אפילו נמחנה ע"מ להחזיר כמנחור נפוסקים? דע דקטן נקלה לדעת ראשונה על שהוא כ"י יג אוח אחד ועיין בפמ"ג שכחז דלפילו הוא כן י"ג שנה כ"ז נמשנת כחז סופר סימן קצ"ט דעמו דמותר לכחלה משוס חוקה נדעה וגם איכא ס"ס דשמח גם נפעטומו מותר נדעת הרא"ש. עוד שם נעמין קצ"ס נקטן הסורה אחרונים שוקנה ומקנה מסיק שם דלכחלה יש לנמוט מלקנות ובידיעבד אס יאל צו אינו חוזר לנכר משוס נדעה לנעלה ע"ש: * קודם שיצא בו. יש מחלוקתם שסוברין שאפילו לאחר שיאל צו אין כדאי ליטן לקטן נמחנה שחא יזמנו לו אחד שיבקש ממנו ליטן לו ללחם זו עיין בנצי"ג * אינו מוחזר. ר"ל ולא יכול ללחם נעמנו. וכחש הפוסקים ודע עיין שם נמחנה ע"מ להחזיר ג"כ לא יאל אס"כ דחורמו אינו חזרה ולכאורה אינו ע"מ להחזיר יהייה ניהליה ואי לא יכול הקטן להקנות לו אס"כ

שער החינוך

(כו) מחשבות הרשב"א סימן אלף ע"ש ומה שכתבתי לכאורה משום המאירי שהביא שיש דיעות אף לענין אתרוג דיש שסוברין דעובדא דר"ג היה שהרשה ורצה שיצא כולם אבל לא בסתמא ורעתו להקל בענין אתרוג משום שכל המצה למצה מסתמא דעת הנותן שלא להקפיד ולפי"ו בשאר דברים אין ד"ו ברורי: (כז) כ"כ אחרונים ופשוט: (כח) בכורי יעקב: (כט) עיין בה"ל: (ל) פמ"ג וח"א: (לא) ח"א ופשוט: (לב) כגון במקום הדחק וכנ"ל בס"ס תרמ"ט בהג"ה (לג) פמ"ג ומאמר מרדכי: (לד) מ"א וא"ר ופמ"ג וח"א: (לה) בכורי יעקב: (לו) דכתב: שם ובקיא הרעת מחזירין אותו למקומו וחתינות מעצמן נוטלין אותו ומברכין עליו וכן איתא בא"ז בשם רבב"ן ומדשיבא אותן משמע דס"ל כן להלכה ולדעה הראשונה הלא לא קיים האב מצות חינוך א"ו דס"ל דמצות חינוך הוא רק על עצם המצה ולא על פרטי המצה ואח"כ מצאתי בכרכי יוסף שגם הוא כתב דמהו משמע דס"ל לרבב"ן דיוכל הקטן ליטול לולב בלא הקנאה ונע"ש שרצה לרדות קצת דאפשר דיוכל להניח קטן לברך אף שלא כדון אבל מה יענה דהא עכ"פ האב לא קיים מצות חינוך ואמאי קרא אותן בקיא הדעת איז יוצא בזה ידי חינוך ג"כ] וגם פשוטות הלשון דשו"ע דכתב שפיר דמי משמע ג"כ דיוכל אביו לעשות כן לכחלה ולברך עמו ויוצא בזה מה שמוטל עליו ומה דהביאו ראיה מרא"ש [עיין בפמ"ג] כבר דחה אותו בכרכי יוסף ע"ש:

Shulchan Aruch cites two opinions whether one may gift a lulav to a minor who is the age of pe'utos and then retrieve it from him. Biur Halacha explains that the first opinion holds that a child who receives a gift from an adult acquires it on a Torah-level, and can only give it back midrerabanan. The second opinion argues that even when they receive the gift it is only theirs midrerabanan, and therefore they can give it back the same way they got it. Even if the child may have reached adulthood, the acharonim argue whether one can accept a lulav from them until it is certain. Biur Halacha adds that one should avoid buying daled minim from a minor, but b'dieved if it was already used one should not repeat the bracha.

שו"ע אורח חיים סימן תרנח סעיף ו', ביאור הלכה ד"ה לא יתננו המחבר הביא שתי דיעות אם קטן שהגיע לעונת הפעוטות יכול לקבל ולהחזיר לולב למי שנתנו לו. וביאור הלכה הסביר שדעה ראשונה ס"ל שע"י דעת אחרת הקטן קונה מדאורייתא, וחזרתו היא רק מדרבנן. והד"ע השנייה סוברת שגם ע"י דעת אחרת מקנה הו רק מדרבנן, ע"כ כמו שקנה יכול להחזיר מדין פעוטות. ואם הוא ספק גדול, נחלקו האחרונים אם אפשר להקל. עו"כ הביאור הלכה שלכתחילה יש להמנע מלקנות ארבע מינים מקטן, ובידיעבד אינו חוזר ומברך.

חושן משפט סימן רלה

קצו

קצות החושן

דודאי נחוס' הוכיחו שם ריש פרק המקבל דקטן וזכה כשדעת אחרת מקנה אותו, אלא דהרמז"ס סובר דהא דזוכה קטן כשדעת אחרת מקנה אותו היא גופה מדין זכיה דזכין לקטן. דהא כתב ז"ל, יראה לי שהקטן שקנה קרקע ונתן למיט והחזיק בקרקע תעמוד בידו אעפ"י שאין ממכרו בקרקע כלום, שהקטן כמי שאינו צפניו הוא וזכין לאדם שלא צפניו, עכ"ל. ואי כדברי מוהרי"ט דהוא משום דעת אחרת מקנה, מה זה שכתב שהקטן כו' וזכין לאדם שלא צפניו.

א"א נראה דהרמז"ס סובר דהיא גופה דמהני דעת אחרת הוא מדין זכיה שהנותן זוכה לו, והנותן גדול. ואע"ג דבעלמא לא מני נותן גופיה לזכות למקבל אלא צריך מקבל בעלמא לזכות, או ע"י אחר, הכא שקטן בעלמא זוכה אלא שאין לו דעת ומשום הכי אינו זוכה דבעלמא, אבל היכא (דאין) [דאיכא] דעת נותן הנותן בעלמא זוכה לו, ועיין מ"ש בסימן רמ"ג ס"ק [ה'] דה"ה בגדול כשאינו ממכרין וכגון שסבור שלו [והוא] דכה"ג בהפקר לא קני וצדעת אחרת מקנה מהני דעת

ז (ד) [יג] (י"ט) יקטן שקנה קרקע ונתן דמים והחזיק בקרקע תעמוד בידו לפי שזכין לאדם שלא בפניו.

ח יקטן שהגדיל והביא שתי שערות הזכר אחר י"ג שנה והבת אחר שנים עשר אף על פי שאינו יודע בטיב משא ומתן מקחו מקח וממכרו ממכר ומתנתו מתנה במטלטלים אבל בקרקע אין מעשיו קיימים עד שיהיה יודע בטיב משא ומתן אחר שהגדיל. הגה יוכל זה במוכר עבדו [יד] צית דין מוכרין קרקעותיו (י"ט) לפרוע חובות אציהן וכיוצא בזה ועיין לקמן סעיף כ"ו סימן זה.

ציונים ומקורות יח. שם ברמב"ם פכ"ט ממכירה דין י"א. יט. שם ברמב"ם פכ"ט ממכירה דין י"ב.

קצות החושן

(ד) קפון שקנה קרקע. והוא מלשון הרמז"ס פרק כ"ט ממכירה [היי"א]. וכתב עלה הרב המגיד ז"ל, והכין משמע לכאורה צריך האיש מקדש [קדושין מ"ב ע"א] דאמרינן מנין שזכין לאדם שלא בפניו שנאמר [במדבר ל"ד י"ח] נשיא אחד (למטה) [ממטה], ופירש רש"י ד"ה אלא] וקטנים הרבה היו צנחלת הארץ וכשלא צפניהם [דמי], ואע"ג דאידחיא הך אוקימתא, מ"מ מפורש בסוף פרק יש נוטלין [ב"ב קל"ז ע"ב] גבי ההיא דיקלא אזל רב צבי אקניה לבנו קטן, וכבר כתבתי [שם ה"א] שיש סוברין דאפילו מדאורייתא יש להן זכיה כשדעת אחרת מקנה עכ"ל. ודבריו נראין תמוהין, דמה ראה מנשיא אחד, התם טעמא משום דין זכיה דזכין לקטן ע"י גדול, אבל שהקטן בעלמא זוכה אין לנו. ונחוס' כתבו פרק המקבל [גיטין] דף (ס"ג) [ס"ד ע"ב ד"ה שאני] דקטן זוכה היכא שדעת אחרת מקנה אותו ע"ש, ואין זה מדין זכיה. שוב ראיתי במוהרי"ט חלק חו"מ [סי' כ"א] שנתקשה בזה בדברי הרב המגיד, וע"ש שהעלה טעמא דהרמז"ס משום דעת אחרת מקנה אותו. והנראה לענ"ד

נתיבות המשפט

משפט האורים - ביאורים

[יא] ואין קונין ביד הקפון. עיקר הטעם כתב הסמ"ע בסימן ל"ו [סקט"ו] דכתיב [רות ד' ז'] שלף איש נעלו, ולא קטן. ומ"ש [משה"א סק"יב]. אמנם בחליפין שזה נראה דחליף צמחוקת המצואר בסימן ר"ג [סוף סעיף א' בהג"ה] דלרצונו חס [ב"מ מ"ז ע"א תוד"ה גאולה] דס"ל ללא צעין כלי, דחליפין שזה נראה לא נלמד מקרא שלף איש נעלו, כשם ללא צעין נעל כך לא צעין איש. וגם לא גרע מנתן לו כל הכסף דקנו אפילו בהקדש דמהני כסף ושוה כסף [יד] ב"ד מוכרין קרקעותיו לפרוע חובת אביהם. וה"ה חוב עגמן כמ"ש הרשב"א בתשובה חלק (ב') [ג'] סי' קכ"א. ונראה דוקא לפרוע חובות יכולין ב"ד למוכר, אבל אם הוא בעלמא צריך למוכר לאיזה צורך נראה דאין לב"ד להעמיד אפטרופוס למוכר לצרכו,

משפט הכהנים - חידושים

(טו) ואין קונין ביד הקפון. עיקר הטעם משום דכתיב [רות ד' ז'] ושלף איש נעלו, ולא קטן. ובחליפין שזה נראה דחליף צמחוקת הפוסקים בסימן ר"ג, אי בעי נעל דוקא ממילא בעי ג"כ א"ש, ואי לא בעינן נעלו (ו) לא בעי ג"כ איש. [משה"א סק"א].

(יז) וי"א יהיה הקפון. עיין היטב בביאורים [סק"יב].

(יח) קפון שקנה הקרקע. דוקא המוכר אינו יכול לחזור בו אבל הקטן יכול לחזור בו, דאם לא יהיה יכול לחזור בו הוי חוב ואין חבין לאדם אלא בפניו. [סמ"ע סק"ט].

(יט) לפרוע חובת אביהם. וה"ה חובת עצמו. ויעיין בביאורים [סק"יד] דאם הקטן צריך למכור קרקע לצורך עצמו אי אפשר לו למכור אפילו על פי ב"ד, רק באופן שילוח מעות לעצמו ולשעבד הקרקע, ואח"כ יכולין הב"ד למוכרו כדי לפרוע החוב.

Using the doctrine of zechia, a child can acquire real property by paying for it and taking possession. However, the sale is only binding upon the seller; the child can retract until he reaches the age that he can halachically acquire it for himself.

A young adult cannot sell real property until he is either well-acquainted with the ways of commerce or he turns twenty. If it is property he inherited, he can only sell it after he turns twenty. According to the Nesivos, even if the child has a pressing need to sell property, Bais Din will not appoint an executor to sell it on his behalf. The only possibility is to borrow money against it, at which point a Bais Din will sell it in order to repay his debts.

These restrictions only apply to selling real property. Whereas, once the child is halachically mature they can gift property to others. Additionally, Pischai Teshuva concludes that property rentals are not restricted from when the child is halachically mature.

שו"ע חושן משפט סימן רלה סעיף ז - , נתיבות ס"ק יח - יט, פ"ת סק"ז קטן יכול לקנות קרקע בכסף וחוקה מדין זכיה, והמוכר אינו יכול לחזור בו. אבל הקטן יכול לחזור בו עד שיגדל.

אפילו גדול אינו יכול למכור קרקע עד שידע בטיב משא ומתן או שגער שיהיה עשיר. ולגבי קרקע שירש אינו יכול למכור בכל ענין עד שנעשה בן עשרים. וכתב הנתיבות המשפט שאפילו הוא צריך למכור קרקע לאיזה צורך אינו יכול למכור קרקעותיו. ורק יכול לשעבדם למלוה ואז הב"ד יכולים למכור קרקעותיו כדי לשלם חובותיו.

וכ"ז במכירה, אבל יכול ליתן קרקע במתנה משעה שנעשה גדול. וכן לגבי שכירות קרקע כתב הפ"ת שיכול להשכיר קרקע משעה שנעשה גדול.

מה דרבי ניהא יתה כו'. לשון משנה [הרשב"א המיוחסת לרמב"ן [המובא בציונים אות ב] משמע דלפילו בשאר פועל לא מהני אם [המובא בציונים אות מ"ט], דמסתמא כיון שידע צמחא האב בקבלתו ויכנס צמחא, מינה יתחא ליה צמחא שיעשה האב כיון שלא מיחה כו'. ונראה דגם הר"ב מירי צמחא שידע צמחא האב בקבלתו, ולפי"ז אב לאו דוקא אלא ה"ה אחר שהשכירו וידע בקבלתו של האחר*. וגם נראה שא"ל לידע כך הקצירה רק שידע (שהצבעה) [* שהאב] או האחר קצץ עמו ויכנס צמחא, צמחא, א"כ מסתמא יתחא ליה בכל מה שקצץ עמו האב או האחר, כן נראה לפע"ד ודוק: (מו"ק יב"ב הבעה"ב פ"ח וז"ל בו ע"פ צמחא מהרש"ם [חרי"מ] סי' קי"ט שמחלק בין אמירה לכתיבה, דכתיבה מהני ומחלל שעבודו [קש"כ]. ואין לדניו נכונים צעירי, גם צמחא ריש פרק הרכוש [כתובות פ"ג ע"א] ופוסקים שם משמע דאין לחלק בך ע"ש*: (מו"ק ב"ה בשאר פועל כו'. ואע"ג דדדברי מהר"ם צמחא מהר"ם דפוס פראג סי' ע"ז וצמחא רש"א [ח"א] סי' תמ"ג

עמאן צמחא לא אמרינן דנשאר על חנאו הראשון. (מ"ה) האב שהשכיר צו למלאכה אף על פי שאינו מעלה לו מזונות [ה"ה] ודאי יתחא ליה צמחא שיעשה האב ונוטל כפי מה שקצב האב עד שעה שיחזור צו מלמד אלא בעל הבית שאמר לו בעל הבית לך מעמדי ונחלתי המלמד [ה"ה] יוכלו הבעל הבית לחזור צו ולעכבו דלניו יכול למחול שעבודו של נער. (מ"ה) מיהו בשאר פועל אם אמר לו ציונים ומקורות מט) משנה [הרשב"א המיוחסת לרמב"ן סי' ק"ה (ז) תשובת רש"א ח"א סי' תמ"ג ודניו ירוסם נתיב כ"ט ח"ג ומלמד ריש פרק האומנין ב"ב סי' שמ"ו. ד"מ סימן (מ"ה) של"ד סעיף ו'. (ה) דניו ירוסם סוף נתיב כ"ט. ד"מ שם.

ומדברי [המובא בציונים אות ב] משמע דלפילו בשאר פועל לא מהני אם אומר לו לך, משום דגופו קניו לו כמו עבד עברי, דמדמי פועל לעבד עברי בפ"ק דמניעא [י' ע"א], מ"מ נראה דלא קי"ל כמהר"ם בהא, דפשיטא דנאי דפועל יש לו דין עבד עברי, היינו לקולא שיכול לחזור צו אצל לא שיהא גופו קניו לו, וכן משמע בחוס' פ"ק דקדושין דף י"ז ע"א וד"ה הלה שלש[ש] שהבאתי לעיל ס"ק כ"ה דפועל אין גופו קניו לו. וגם נראה דמהר"ם גופא לא סמך אהך טעמא אלא עשה אומו סניף לטעם האחר, ועיקר טעמו משום דלניו יכול למחול שעבודו של נער [ודלא כנראה מתשובת מהרש"ם [חרי"מ] סי' קי"ט ע"ש [קש"כ]]. וכן רבינו ירוסם נתיב כ"ט ח"ג והאגודה פרק האומנין [ב"ב סי' קי"ח] הביאו דברי מהר"ם שלא כתב אלא הך טעמא שאינו יכול למחול שעבודו של נער, ובסוף נתיב כ"ט כתב רבינו ירוסם צמחא אמר לפועל או לשכיר צמחא שנים לך פטור צמחא, ע"כ, וכן עיקר:

מורי והב

שכתב דוקא שחור והשכיר עצמו, כיון שזה אינו בריב"ש אלא מדברי מהרי"ק למדו כמה שזכרנו, הנה רואה עין בעין שאינם דומים כלל, ומהרי"ק לא פטר מן הדוקאט"י אלא מצד שהיו מתחילה בלי חיוב, משא"כ בש"צ לפטור מן המס שזה היה מצד שכירות הש"צ שלא רצה מתחילה להיות ש"צ כי אם בתנאי זה, ה"ל כסך השכירות משם, וכמו שאין כח לפחות מסך השכירות בשום אמתלא אף אם הניחוהו ולא קיבלוהו בפירוש שנית, (ו) ה"נ אין כח לפחות מה שפטורוהו ממס. ודברי רמ"א עצמן מוכיחים שאין כח לפחות מן השכירות אף אם עמד עמהם בשתיקה, דהא לא כתב אלא דלא אמרינן דנשאר על תנאי הראשון, משמע דגוף השכירות קיים כבאשונה, והוא תמורה, ואמאי לא נחשב גם התנאי על המס דהא מתחילה לא נתרצה כי אם בתנאי זה וזהו שכירותו, ע"כ נלע"ד דברי הרמ"א תמוהין בוהו. והעיקר, דכל שהיה מתחילה דרך חיוב מצד עיקר הדבר שעל תנאי זה היה דוקא, לא גרע כלל עכשיו אפילו עמד בשתיקה כמו השכירות עצמה ממש, וכן הוא מעשה בכל יום שלפניו ציבור בקהילות גדולות אינם צריכין להתקבל מחדש בכל שנה אלא נשארים בתוקפם ובכל זמיותיהם מדי שנה בשנה עד כי (ימחול) [* ימחן] בהם הקהל בפירוש, כן נראה לע"ד ברור ופשוט:

ביאור הגר"א

מדי האב כו'. ע"פ ש"ך [סקמ"ה]: מה. מלמד כו'. כמ"ש צמחא פ"י דכמחובת [ח"א] כתב לון את צמחא וצמחא לו לא כל הימנו שזכין לקטן ואין חנין לו, ופי"צ שם [ח"א] הפוסק מעות לצמו קטנה ופסע לה את הרגל כופין אומו לימן

פתחי תשובה

טו] מיהו בשאר פועל. ע"פ באר היטב [סקמ"ה]. ועיין בתשובת רדב"ז ח"א סי' של"ג מ"ש בהו:

שלא מיחה כו'. ונראה דגם הרמ"א איירי צמחא שידע צמחא כו', ולפי"ז אב לאו דוקא אלא ה"ה אחר שהשכירו וידע בקבלתו ויכנס צמחא, מינה יתחא ליה צמחא שיעשה האב כיון שלא מיחה כו'. ונראה דגם הר"ב מירי צמחא שידע צמחא האב בקבלתו, ולפי"ז אב לאו דוקא אלא ה"ה אחר שהשכירו וידע בקבלתו של האחר*. וגם נראה שא"ל לידע כך הקצירה רק שידע (שהצבעה) [* שהאב] או האחר קצץ עמו ויכנס צמחא, צמחא, א"כ מסתמא יתחא ליה בכל מה שקצץ עמו האב או האחר, כן נראה לפע"ד ודוק: (מו"ק יב"ב הבעה"ב פ"ח וז"ל בו ע"פ צמחא מהרש"ם [חרי"מ] סי' קי"ט שמחלק בין אמירה לכתיבה, דכתיבה מהני ומחלל שעבודו [קש"כ]. ואין לדניו נכונים צעירי, גם צמחא ריש פרק הרכוש [כתובות פ"ג ע"א] ופוסקים שם משמע דאין לחלק בך ע"ש*: (מו"ק ב"ה בשאר פועל כו'. ואע"ג דדדברי מהר"ם צמחא מהר"ם דפוס פראג סי' ע"ז וצמחא רש"א [ח"א] סי' תמ"ג

באר היטב

לכ. בשתיקה. והש"ך [סקמ"ד] כתב דלין זה לל"ע, דמה שהולא הרמ"א כן מהריב"ש וממהרי"ק אינו מוכרח, ע"ש שהלח"ך: לג. ניהא. לשון משנה [הרשב"א המיוחסת לרמב"ן], כיון שידע צמחא האב בקבלתו ויכנס צמחא, מינה יתחא ליה צמחא שיעשה האב כיון שלא מיחה כו'. ונראה דגם הר"ב מירי צמחא שידע צמחא האב בקבלתו, ולפי"ז אב לאו דוקא אלא ה"ה אחר שהשכירו וידע בקבלתו של האחר*. וגם נראה שא"ל לידע כך הקצירה רק שידע (שהצבעה) [* שהאב] או האחר קצץ עמו ויכנס צמחא, צמחא, א"כ מסתמא יתחא ליה בכל מה שקצץ עמו האב או האחר, כן נראה לפע"ד ודוק: (מו"ק יב"ב הבעה"ב פ"ח וז"ל בו ע"פ צמחא מהרש"ם [חרי"מ] סי' קי"ט שמחלק בין אמירה לכתיבה, דכתיבה מהני ומחלל שעבודו [קש"כ]. ואין לדניו נכונים צעירי, גם צמחא ריש פרק הרכוש [כתובות פ"ג ע"א] ופוסקים שם משמע דאין לחלק בך ע"ש*: (מו"ק ב"ה בשאר פועל כו'. ואע"ג דדדברי מהר"ם צמחא מהר"ם דפוס פראג סי' ע"ז וצמחא רש"א [ח"א] סי' תמ"ג

חידושי רעק"א

סיניף ח' בהג"ה. עד שעה שיחזור כו'. ל"ב, ויכול לחזור צו כל זמן שיעלה דפועל ולא הולא קבלן, עכ"ל [הרשב"א בתשובת המיוחסת לרמב"ן סי' קי"ח]: שם. ולכבו. ל"ב, ע"פ צמחא [חרי"מ] סימן

אמרי ברוך

ש"ך סקמ"ו. אם אומר לו לך משום דגופו קניו, ל"ב, מדברי משנה משום מהר"ם צמחא מהני מיימוני להלכות קנין סי' ל"א וצמחא מהר"ם מרדכי צ"מ פרק האומנין [י'

If a parent, or anyone else, arranges for the employment of a child, the terms of the agreement are binding until the child quits.

שכירות פועלים
רמ"א חושן משפט סימן שלג סעיף ח, ש"ך סקמ"ה
אב או אחר שעשו קציצה בעד קטן להיות פועל, חלים כל דיני פועל עליו עד שיחזור בו.

שֵׁשׁ לְזָהָר בְּשֹׁכֵר בְּתִים, וְעֵינַי בְּנִתְיָב הַחֶסֶד. גַּם בְּקָטָן שִׁשְׁכָרוּ לְאִיזָה פְּעֻלָּה, שֵׁךְ בּו טוֹפֵל הַדֵּינִים הַנִּל.

ז. אִם מֵת הַפּוֹעֵל, אֵין הַבֵּן יוֹרֵשׁ זְכוּת אָבִיו, "לְעֵנֵן שִׁיחָא הַבַּעַל הַבֵּית עוֹבֵר עָלָיו מִשּׁוּם 'בַּל תְּלִין'.

נתיב החסד

דבר של תשמיש, ומבטיחין להם שיתנו להם אחר כך דבר מה עבור זה, ולבסוף לא יתנו להם כלום, ושלא כדין עבדי, דאיסור כבישת שכר שייך אפילו במלאכת פרוטה אחת, וכמו שכתבנו בסעיף ג', ואפילו בקטן שייך זה כמו שהוכחנו, ואפילו לאחר את זמנו אסור, כמו שכתבנו דשייך בו בל תלין, וכל שכן לכבוש לגמרי דאסור.

(טז) כל הדינים. דגם קטן שייך בו שם שכיר לענין בל תלין, ממה שכתב הרמב"ם פרק י"א מהלכות שכירות ה"ו: כל שכיר שתבעו בזמנו, אפילו היה השכיר קטן, נשבע ונוטל, משמע דאם עבר זמנו נשבע בעל הבית ונפטר, דהיינו משום חזקה, דאין בעל הבית עובר בבל תלין, כדאיתא בגמרא שם (ק"ב:), הרי דגם בקטן יש בו משום בל תלין, ועל כרחך לא פליג הראב"ד שם עליה דהרמב"ם אלא בהא דמטיל על הקטן שבועה, אבל בסברא זו לא מצינו מי שיחלוק עליו. וראיתי אנשים שמשתמשין בקטן באיזה

(יז) לענין וכו'. דלא קרינא שכיר גביה דלא שכרו, ולא שייך ביה גביה ואליו הוא נושא את נפשו, ולא עדיף מהאומר

תורת חסד

ויש לדון אם השתמשות במקוה נחשבת כשכירות קרקע, ויהא בזה דיני בל תלין, או דכיון דמחסר מעט מהמים נחשב כמקח וממכר, ובספר משפט שלמה צידד דחשיב כשכירות קרקע ויש בזה דין בל תלין.

גם בקטן ששכרו לאיזה פעולה, שייך בו בל הדינים הנ"ל.

ונראה דדוקא אם שכרו לעשות פעולה עבורו, דאז אם מאחר שכרו עובר בבל תלין, אולם אם הוריו או מחנכיו הבטיחו לו עבור פעולה פרס עידוד וכדו' אין באיחורו איסור בל תלין, כיון שאינו נחשב כשכר הפעולה אלא כאמצעי לחינוך. ויל"ע.

והנה בספר משנת ר' אהרן (ה"ב סי' עב) כתב דאין נפק"מ לענין איסור בל תלין אי חשיב הבית כמטלטלין או כקרקע, משום דטעם הרמ"ה שאין דין בל תלין בקרקע אינו מחמת שיש לה דין הקרקע, אלא משום דחייב בל תלין הוא רק בחיוב הבא בעד שכר פעולה, משא"כ מקח וממכר דל"ש ביה בל תלין. ולו יצויר שיהיה שכר פעולה בקרקע אה"נ יהא איסור דבל תלין. ויש לדון בדבריו עפ"י מש"כ הגר"א בשם הירושלמי לעיל.]

ובספר משפט שלמה הביא הערת הגר"נ געשטטנר זצ"ל על עיקר דברי הקצוה"ח, דהא כתב הרמ"א (יו"ד סי' ר"א ס"ז) דמותר לבנות

It is forbidden to withhold wages that were promised to a child; even delaying payment is a transgression of bal talin.

אהבת חסד פרק ט סעיף ה', נתיב החסד סקט"ז גם בפועל קטן יש איסור לכבוש שכרו שהבטיחהו, וגם איסור בל תלין אם מאחר לפרוע לו.

לערכ שפיר עולה לה אותו יום לקפירה אף ציום הראשון כשזדקה אחר שכזכרה אף שהי סמוך לערב ונחמת ספק כעבודת דג"ש הכ"ל לא הוי היס"ד כלל. וצונק"ע ד"ש להקל דסופן אף שאין תחילתן צכה"ג שוב יש להקל בהסיחה דעתה לגנורי דלא כחכמ"א :

ס״ ל״ה

לכבוד הרב הגאון מו"ה יוסף באבאד כ"י אצד"ק האלוש י"ו:

ע"ד אשר נקופק כת"ר צקטן שהפקיד דאפשר דעכ"פ מדרצקן חייב הסוומר עפ"י הטור ס"י ל"ו צ"ש הרנ"ה דהתחיל צדיכי שוומרים וכתב דהלוואה מקטן ונה"ת אינו חייב כלום הלוה אם נאצד אצל לבתר דתקנו חז"ל הפעוטות מקחן נקח ונקהצרה דה"כ הלוואתן הלוואה ונכ"י נוסך ל"י למונח חיוצ באחריותן יעו"ש דאפשר דה"ה צפקדון שהפקיד קטן דנה ל"י פקדון ומה ל"י הלוואה :

ורענ"ד הדבר צרור דמודה הרנ"ה דצפקדון כיון דנה"ת אין דין שוומרין לקטן ואין נתינתו כלום ליכא ענין שומרה כלל אפילו מדרצקן אך בהלוואה שחידש רנ"ה דאין נתינתו כלום ואין אומירתו כלום אף שנתן לו בהלוואה הוי כלל אונר לו מידי והוי כמו פקדון של קטן ולא ילא הונעות מרשותו של קטן כלל אך לנה דתיקנו חז"ל דנקחן נקח ומונכרן מונכר ה"כ הלוואה הרי הלוואה להולאה ניתן איכ כשנתן לו בהלוואה הרי הקנה לו הונעות לגנורי להוליאן והוי קנין בגוף הונעות מדרצקן ושוב מומילא חייב

באחריות כד"ן כל הלוואה ולא נוטעם שומרה כלל דכיון שקנה הונעות מומילא חייב להחזיר אחרים אצל צפקדון אין צוה קנין לנפקד רק דרמונחא חייבה לסומר צשומרת הפקדון וצקטן פטור מוגזית"כ. ומ"ש כת"ר דהא הפעוטות יכולין לשכור פועלים וה"י צסומר הוי כסוכר פועל לשמרו זה ליתא כלל לכל ענין שומרה דחייב דמונחא לסומר גזית"כ הוא והא דצצרים שאין דין שומרה אף שקיבל עליי הסומר צפירוש לסומר ואם יאצד ישלם וגם קיבל שכר ע"ז אפיה פטור אם לא סקנו וידו כנוצאר צחוי"מ ס"י ש"א וא"כ צקטן דליכא דין שומרה ונה כ"מ צוה דיכול לשכור פועל לשמרו הא דצצר שאין צו דין שומרה כגון צשטרות אף צקיבל צפירוש לשמרו פטור דאין אדם ונחייב א"ע דצצרים צעלמא צלי קנין ובהלוואה ענין אחר הוא דחיוצ תשלינוין בהלוואה אינו מדין שוומרים כלל רק כיון שונעות להולאה ניתן מוחיוצ לשלם תמורתן אחרים וע"י תוס' צ"צ קע"ה ד"ה ד"ת דאף למו"ד שעצודא לאו דאורייתא נכ"מ וני"י דידי' גבי נה"ת רק כפי סירת הדין צקטן כיון דאין נתינתו כלום ואין מונכרו כלום ל"ש גבי הלוואה והוי כמו פקדון אצל לנה שתקנו חז"ל דמונכרו מונכר ה"ה הלוואתו הלוואה וכפיק מרשותי דקטן וקם צרשותי לנה ושוב חייב נחנה הלוואה ולא נוכח שוומרים כלל. ונראה דצתר דתיקנו חז"ל דהפעוטות נקחן נקח ונדרצקן שוב הלוה חייב נה"ת כמו כל לנה ומוליאין ונוכו צדייכים דהוי כמו גול גמור וע"י ש"ך חוי"מ ס"י ע"ר ונכפרי ננחת פתים שס וע"י צ"ח שס ס"י ל"ו ונ"ש ע"ד הרנ"ה נראה ג"כ מדרצ"י דצקטן ליכא דין שוומרים אפילו מדרצקן והדבר צרור :

A child who has reached the stage of pe'utos can hire workers just like an adult can. However, the worker will not have the responsibilities of a halachic custodian toward the items he is entrusted with.

אמרי יושר ח"ב סימן לה
הגם שקטן שהגיע לפעוטות יכול לשכור פועלים, מ"מ הפועל לא מתחייב בדיני שמירה על החפצים שמסר לו.

היה ואפילו היו רש בוי. כתב מהר"ק בשורש (ק) פ"ט, ואם קטן מחל
 הוא מחילה בטעות. ד"מ כ"ד: [ג] ואין די לשלם בו' עד א"א
 פורע ב" החוב בו'. אעפ"י שגם כשמוחל המוכר או היורש להלוה פסק
 המחבר בעטף ל"צ דר"ך לשלם להלוה כל החוב מ"מ * - אשמועינן דאין
 היורש מוחל לעצמו, דאילו הוא מני
 מחיל לעצמו, לא היה משלם כלום מטעם
 שכתב דאין צא להזיק, קמל"ן דאינו צר
 מחילה וה"ל כאלו לא מחיל, וכיון
 דהוא עצמו הלוה, נר"ך לשלם כל דמי
 השטר לכו"ע, אפילו לדעת החולקים
 שכתב מור"ם בסמוך בסוף סעיף ל"צ
 בשם דקמ"ר להו דהמוחל א"ל לשלם
 אלא הדמים שקיבל, וק"ל: [ט] שאף
 לעצמו יבוא למוחל. בפרישה [סעיף
 כ"ד] כתבני ד"ה הללו ס"ל דר"ך לשלם
 להלוה ואע"ג דאין כוננו היתה להזיק,
 וממילא דינו כשאר מוחל, והפלוגתה היא
 צוה דלמר משלם דמי כל השטר ולמר מה
 שקיבל, ודוק: [ט] ואפילו לא מוחל
 בהדיא בו'. דין זה נכלל במה שכתב
 המחבר בעצמו בסיומן ס' סעיף י', ע"ש:

שלא יוכל למוחלו אם מחלו מחול (מ"מ) ואפילו
 אם סלק עצמו מכח החוב ההוא לגמרי וריקן
 כל כחו בשטר לקונה אפילו הכי אם מחלו
 מחול יח"ואפילו (ב) היורש של המוכר יכול
 למחול (ט) ומיהו אין היורש יכול למחול לעצמו
 כדי להפסיד ללוה כיצד ראובן הלוה לבנו
 בשטר ומכרו לשמעון ומת ראובן לא יאמר הבן
 הראיל ואני יורש החזקתי למחול לעצמי י"א ואין
 לי לשלם כלום מדינא דגרמי שאני לא כיוונתי
 להזיק ללוה אלא לפטור עצמי אלא פורע כל
 החוב ללוה (א) ויש מי שחולק ואומר
 [ב] שאף לעצמו יכול למחול*. הגה לעיל סימן
 ס' סעיף ח' [ג] גם בטור שם סעיף י"ז נתבאר שאם
 ראובן צוה לכתוב שטר שלו על שם שמעון אין
 שמעון יכול למחלו ואין הממון שלו אצל ראובן יכול למחלו כי הוא נקרא בעל
 השטר (א) ואפילו לא מחלו צהדיא רק שמחל ללוה כל מה שצדו או כיוצא בזה גם שטר
 זה נמחל אף על פי שנכתב על שם שמעון.

צינונים ומקורות (מ) כמובן סוף חזה התנפה סי' נ"ב. ד"מ ש. (ט) טור סעיף כ"ד בשם בעל התרומות שער נ"א ח"ו ס"ו. (ג) טור
 סעיף כ"ד בשם המוספות. (ב) כפי"ה כמובן ח"א סי' תתקכ"ו. ד"מ כ"ה.
 (14) ממנהרות הסמ"ע.

(ע"ה) (ב) היורש בו'. כתב מהר"ק שורש פ"ט, אם קטן מחל הוא
 מחילה בטעות. ד"מ כ"ד, עד כאן לשון סמ"ע [סק"ה]. ולא היה ליה
 להעמיקו כאן, דמהר"ק הסס בשורש פ"ט מיירי כשהקטן מחל מחמת
 שהיה סבור שפרע לאצו וכה"ג, והוא מחילה בטעות, והוא הדין בגדול
 כה"ג, אלא דקטן מסתמא לא ידע כלום
 צמיילי דאצוה ודלעיל סוף סימן כ', אכל
 כאן דמיירי שמוחל השטר אף על פי
 שלא פרע, פשיטא דמחילת קטן היא
 מחילה, * וכמבואר בדברי המוספות פרק
 הכותב דף פ"ו ע"א [ד"ה חזיל] ופרק
 מי שמת דף (קנ"ו) [קמ"ז] ע"ב [ד"ה
 המוכר] והר"ן פרק הכותב [מ"ה ע"א
 מדפי הר"ף] ובהרא"ש סוף פ"ק
 דמנע"א [סי' מ"ח] דקטן שהגיע לעונת
 הפעוטות [וכדלקמן ריש סימן רל"ה]
 יכול למחול שטר"ם אפילו הוא יורש.
 * ומבואר עוד שם דאין נר"ך לשלם
 כשיגדיל, וע"ש: (ע"ה) (א) ויש מי
 שחולק ואומר שאף לעצמו בו'.
 כתב בסמ"ע ס"ק ס', (בדרישה)
 [בפרישה] כתבני ד"ה הללו ס"ל דר"ך
 לשלם ללוה ואע"ג דאין כוננו להזיק
 בו'. ואין זה מוכרח. ויותר נראה דכוננו
 המחבר דפטור לגמרי מטעם שלא כיון
 להזיק, וכן מסיק הב"ח [סעיף כ"ד], וכן
 ראיתי בצעל התרומות שער נ"א חלק ו'
 [ס"ז] שאמר שהצ"ח דברי הרמב"ן בספר
 הזכות [כתובות מ' ע"ב מדפי הר"ף] שאינו

יכול למחול, כתב שם אח"כ [סוף ס"ח] אחר שהפסיק בדברים אחרים וז"ל, ואיכא מ"ד דאפילו חיננא שכל מה שכתוב בשטר משלם המוחל, צרחה
 פטירה, דהיינו מחייבין למוחל בזמן שהוא מחויב להזיק ללוה והוא אינו מרווח כלום אלא שפסיד מקחו, אבל האי צרחה להנאת עצמה היא מוחלת
 כדי שתחזור ותרש מאביה, וה"ה ליוורש שמחל שאינו משלם כלום וכמו שכתבתי למעלה. וזו הסברה כתבה הראב"ד בשמותיו כי יש לה פנים, עכ"ל.
 * מיהו לענין דינא אין זה עיקר, אלא נראה עיקר כמו שכתבתי בס"ק שאחר זה: (ב) (א) שאף לעצמו יבוא למוחל. כן נראה דעת רוב הפוסקים
 וכן נראה עיקר, וכן פסק המחבר גופיה בשם צ"ה"ע סימן ק"ה סעיף ו'. מיהו נר"ך לשלם מדינא דגרמי, ואינו יכול לומר לא כיונתי להזיק, דכל
 היכא דחייב מדינא דגרמי, חייב אפילו לא כיון להזיק, וכדמוכח בש"ס ופוסקים כנמה דוכתי, ונפקא מינה שאינו [טורף ממשעבדי בשטר, ואפילו ל"א

באר הגולה

מ. תשובה [להרא"ש] בסוף ספר חזה התנפה (סי' נ"ב). מתוך סעיף (ל"ט)
 [כ"ד]. ג. שם כמובן [פ"ה ע"ב] כממ"ר דשמואל. ס. טור [סעיף כ"ד]
 בשם בעל התרומות שער נ"א [ח"ו ס"ז], וכתב שמ"ה בספר הזכות [כתובות מ'
 ע"ב מדפי הר"ף] שלמד כן מצרייתא הרי שהיה נושא באלו וכו', לא יאמר
 הואיל ואני יורש החזקתי, אלא מוציאין מידו וכו', כמובן דף פ"א ע"ב. ואם
 איתא, איתא לא יאמר הואיל ואני יורש החזקתי שמחלתי לעצמי. ע. שם
 [בטור] בשם המוס' שם [כתובות] דף י"ט סוף ע"א [ד"ה ובגון].

ביאור הגר"א

צח. ומיהו אין בו'. כמובן פ"א ב' צ"ק ק"ט [ע"א] וכו' עקיבא, וסוגיא
 דמובן פ"ו א' חזיל, ק"ל כפירש"י שם [פ"ה ע"ב ד"ה ה"ג], אציה מי:
 צט. ואין לי לשלם. כ"כ בספר התרומות שער נ"א [ח"ו ס"ח] בשם הראב"ד
 אקוסית מוס' שם [פ"ו ע"א] ד"ה חזיל, קשה לר"י בו', והוא כפירוש הי"ט
 חולקין, אלא דס"ל לשו"ע שלדינא מ"מ אמת: ק. ויש מי שחולק. כפירוש
 הרא"ש שם [כתובות פ"ט סי' י"ז] שמת אציה, ועל סוגיא דשם פ"א ב', ע"ש
 בתוס' ד"ה לא בו', ושם י"ט א' ד"ה ובגון, וגרס [הבעל התרומות שם ס"ח]
 צ"ק שם [ק"ט ע"א] ר' יוסי קמס, וס"ל דהלכה כר' יוסי, ומ"מ ז"ע דלא אמרו
 דנר סיסין בו', הכי נמי ה"ה בעל השטר: (ליקוט) ואפילו לא מחלו בו'. צ"ב ל' א' כיון דאמר ליה
 דנר סיסין בו', הכי נמי ה"ה בעל השטר: (ליקוט) ואפילו לא מחלו בו'. כ"כ שם [סימן ס"ז] בשו"ע סעיף י', וע"ש (ע"כ):

Once a child reaches the stage of pe'utos, he can forgo what is owed to him just like an adult.

מחילה והפקר
 ש"ך חושן משפט סימן סו סק"פ
 משהגיע הקטן לעונת פעוטות, פשיטא שגם מחילתו הוי מחילה כמו הגדולים.

הלכות מציאה ופקדון

כשהכנים פת זו לתוך ביתו^מ ואין זה נקרא שלא מדעת הבעלים כלל כיון שכך נהגו^מ והבעלים יודעים מזה המנהג. ומטעם זה^ס מותר לקבל צדקה מן הנשים דבר מועט שלא מדעת בעליהן^נ כמו שיתבאר בהלכות גזלה^{נא} הואיל ודרכן בכך ויודעים בעליהן שדרכן בכך (וכן בפרדס אם הוא רגיל בו לאכול מפירותיו מדעת הבעלים מותר^{נב}) וכן כל כיוצא בזה:

ז לפיכך המוצא תאנים בדרך תחת אילן התאנה שהוא נוטה על הדרך מותר לאכלן^נ אף על פי שהבעלים אינם יודעים עדיין מנפילת תאנים אלו לפי שכיון שדרכן של תאנים ליפול מן האילן^{נד} נתייאשו הבעלים מן הנפילים בדרך בתחלת גמר גידולן^{נה} אפילו אם רוב העוברים שם הם ישראל^{נו} מפני שהתאנה נמאסת בנפילתה^{ני} ואינה חשובה בעיני בעליה^{נז} לטרורח לחפש אחריה^{נכ}. אבל בזיתים וחרובים^נ וכיוצא בהם^{נא} שאין נמאסים בנפילתם^{נב} אסור אם רוב העוברים שם ישראל. ותמרים דינם כתאנים שהבעלים מתייאשו מהם אפילו ברוב ישראל מפני שהבהמות והחיות אוכלים אותם^נ מחמת מתיקותם^{נד}.

במה דברים אמורים בסתם אבל אם גילה בעל הבית דעתו שאינו מתייאש מהם כגון שתיקן מקום שיפלו בו תמרים הנפילים ברוח^נ ואין צריך לומר אם הקיף את הדקלים בגדר^נ שלא יבאו שמה בהמות וחיות^נ הרי גם הנפילים חוץ לגדר אסורים^נ הואיל ועכשיו עדיין אינו יודע שנפלו^נ אלו התמרים חוץ לגדר אף על פי שכשיודע לו יתייאש מהם:

ז וכן אם הבעלים הם יתומים אסורים התמרים אפילו בסתם שהקטנים אין יאושם ומחילתם כלום^ס אף על פי שבדאי יתייאשו וימחלו גם כשיגדלו^ט (ומכל מקום אם נתן הקטן מתנה מרצונו מתנתו מתנה^{סא} מתקנת חכמים כדי שישאו ויתנו עמו הבריות^{סב}):

ח ואפילו^{סג} המוצא דבר שהוא ספק אם הבעלים יודעים מנפילתו^{סד} חייב להכריז אם יש בו סימן אפילו מצאו במקום רוב נכרים^{סה}. ואם אין בו סימן יניח עד שיבא אליהו או

ד"ה והשתא, בשם הרשב"א (שיש גורסים בהמה וכלבים).
מ"מ הל' גזלה ואברה פט"ו הפ"ז (בהמות וחיות). שו"ע
שם.
סד ז"ח שם. רשב"א בשיטה מקובצת שם. שו"ע שם.
וראה לעיל או"ח סי' שח סס"ו.
סה רמב"ם הל' גזלה ואברה פט"ו הפ"ז. מור וש"ע שם.
סז גמרא שם. רש"י ותוס' שם ד"ה ברכתא. רמב"ם שם.
מור וש"ע שם.
סז רש"י שם. סמ"ע שם ס"ק כה.
סח תוס' שם.
סט גמרא כב, א. שו"ע סי' רס ס"ו.
ע תוס' שם ד"ה דלאו.
עא גיטין נפ, סע"א. מור וש"ע סי' רלה ס"א. ולענין מתנה
שנותנים לו, ראה לעיל הל' מכירה ס"ו.
עב גמרא שם. רש"י שם ד"ה משום כדי חייו. מור וש"ע
שם. סמ"ע שם ס"ק ה.

מז ואין זקוקים למעם שכשיודע לבעה"ב שנתן יהיה
מרוצה, כדלעיל ס"ד.
מח ר"ן בשם רשב"א. עיין שיטה מקובצת ב"מ כב, א
ד"ה אבימר (בשם הר"ן ורשב"א). וראה קרי"א ס"ק א
(שגם התוס' מודה לזה).
מט ר"ן בשם רשב"א שם.
נ ב"ק ק"מ, א. מור וש"ע יו"ד סי' רמח ס"ד.
נא סעיף כד.
נב ראה גם לעיל יו"ד הל' רביה ס"ב.
נג משנה פ"ג דמעשרות מ"ד. מור וש"ע סי' רס ס"ו.
נד גמרא כב, ב.
נה גמרא כב, ב (לענין תמרים דלקמן: מעיקרא יאוש
מייאש מנייהו). רש"י שם ד"ה מעיקרא (מקודם
נפילתו). רש"י כא, ב ד"ה בשלמא וד"ה עם נפילת. תוס'
שם ד"ה תאנה. סמ"ע שם ס"ק כג.
נו וברוב העוברים נכרים יחבאר לקמן ס"ו.

Although a child can forgo debts or give gifts, if he simply gives up on retrieving something it is not considered ye'ush, because that happens against his will. Meaning, that relinquishing something against his will does not help him attain his needs, and therefore Chazal did not enable him to relinquish it. Similarly, the poskim write that a child cannot make his items ownerless through hefker.

שו"ע הרב חו"מ הלכות מציאה סעיף ז
הגם שהקטן יכול למחול או ליתן מתנות, מ"מ יאוש אינו יאוש
כיון שהוא שלא ברצונו. כלומר, הואיל ולית בזה כדי חייו, לא
תקנו יאוש בקטן. וכתבו הפוסקים שה"ה הפקר ליתא בקטנים.

שנמצא דכשימצא מי שהוא יתחייב להשיב מאחר דעומד לזה, וילפינג משמלה דאינו חייב אלא כשלא נתייאש דעדין הוא שלו, או דלא נימא שלא נסמוך שנתייאש באין בו סימן וילפינג משמלה סמכינג שנתייאש, ואין לומר בטעם אביי שגם הוא סובר דאבוד לבד מפקיע השלו רק שסובר דחייב בהשבה כ"ז שלא נתייאש ממש דמנא ליה זה הא שמלה כתיב שיש לה תובעין ולכן צריך לומר שסובר דהוי שלו ולכן חייב בהשבה בהכרח קודם שידע אף שלי"ד לשמלה וילפינג משמלה רק שפטור אחר היאוש.

ולפ"ז ניחא מה שהקשיא מיתמי בדף כ"ב אינו לרבא משום דלרבא אף ביתמי הוא היאוש כדכתבו התוס', דהא גם של יתמי הוי אבוד ונפקע השלו דיתמי ואין תובעין ופטור מהשבה, אך לכאורה גם לאביי לא קשה דעכ"פ הרי הוא אבוד וכנשרף ממש לענין בעלות היתומים כיון שכל אדם היה מסלק דעתו מהם וממילא נפקע השלו כיון דהוא ברור כ"כ שאף אם עומד וצוח אינו נאמן ונהי שלא בני דעת נינהו ואין יכולין להפקיר דבר שברשותם אבל דבר שאבוד מהם ורק מחמת שדעתו עליו עדין לא נפקע בעלותו ובוזה הרי עכ"פ אין דעתם עליו כמו כל אדם ויש להיות ככל אדם שנפקע בעלותו, וצריך לומר דבתמרי דיקא אין היאוש עושה כאבוד להחשיב שמסלק דעתו מהנופלים דהרי אפשר בכל עת שיבא בעצמו לעיין באילנותיו כדרך בעה"ב וילקט גם את הנופלים דהא בשדהו הם, וגם לא מהני יאוש ברשות וכונת היאוש הוא שאינו מקפיד ע"ז ומפקירם כיון דידוע שאיכא שקצים ורמשים דקא אכלי להו ולכן לא איכפת ליה גם שאדם יאכלם ואי"כ הוא מטעם מחילה שלא מהני ביתמי. (וגם אולי כל אדם מחוייב להיות אפוטרופוס שלהם במקום שליכא אחר ואי"כ הוי כעומד בעצמו שם שלא הוי יאוש דכשרואה שלא נאכלו ע"י השקצים לא היה מתייאש ולי"ד לכל אדם שאינו כאן והחוייב על אחרים הוא רק מחמת דין השבה שזה ליכא אחר היאוש אך זה לא מסתבר כ"כ, ויותר מסתבר דלאביי הא הוי היאוש קודם שנפלו בעודם על האילן שאינם אבודים כלשון הגמ' מעיקרא דאם אחר שנפלו הא לא ידע דנפל מיניה ואי"כ אינו מטעם יאוש אלא מחמת הפקר שאינו מקפיד על הנופלים שזה לא מועיל ביתמי אבל

באבידה ממש ואין בו סימן אף שידוע שהוא של יתומים הרי אלו שלו אף לאביי מטעם שנפקע בעלותם כיון שעכ"פ נתייאשו ואין דעתם עליהו ולכן ניחא מה שלא הקשה מכל אבידה ולא מצינו חלוק באבידה שאין בה סימן בין גדולים לקטנים אף שהלכה כאביי והוא נכון.

ליתר עיון

ואי"כ למדנו מזה דאם השליך הקטן בידיים למקום הפקר ואבודן הוא הפקר לכ"ע שנפקע השלו, כיון שאינו חושב עוד שיהיה תחת בעלותו, רק בהשליך במקום רואים אז מכיון שאין בו דעת מחוייב כל אדם מטעם השבת אבידה לשמור עבור הקטן במקום כשומר עד שיגדל כיון דהא דב"י שא"צ להפקירו רק מחמת חסרון דעת הוא מפקיר ואם היה גדול לא היה מפקיר, אבל בגמ' ה"ה ט"ז לא במקום רואים שכבר נעשה אבוד כיון שהוא במקום הפקר ואבודן או שהוא אף במקום רואין אם הוא דבר שכל אדם היה משליך ומפקיר הוי הפקר אף שהוא יודע שהוא של קטן ואי"כ להשיב דהרי היא שלו.

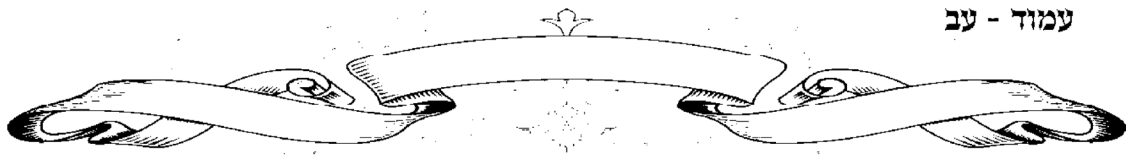
ולכן ניחא מה שהגדולים שומטין מהקטנים כיון ששום אדם אינו מקפיד מחמת שנהגו מצד שמחה שחוטף מי שיכול וכל אדם מתייאש מזה שלכן גם הקטנים מתייאשין ואין מקפידין שהרי גם הגדולים מפקירין הוי זה כאביי ממנו ונפקע השלו, ולכן ליכא דין גזל אף מקטנים.

ואי"כ אף אם הקנה בשנה העברה לקטן והקטן אחר שיצא ידי המצוה ביום השביעי ששוב אין צורך לו בהלולב הניחו לגמרי על מנת שלא ליקח אותו עוד ולא חשב כלל אודותיו הוי כמשליך במקום הפקר ממש וכל אדם היה עושה כן שלא הורגלו בני אדם להטמין הלולב לצורך שנה הבאה וגם לא היה שוה או פרוטה ולא כלום, לכן אין מחוייבין בהשבה ונפקע בעלותו אף של הקטן, ולכן אף שאחד לקחו להטמינו זכה מן ההפקר ונעשה שלו אף שכבר היה קנוי לקטן, ודין שכתב המ"ב אינו אלא במקום שדרכן להטמין לשנה הבאה, וזה ג"כ טעם נכון להכשיר לברך על לולב דאשתקד ואף בהקנה ודאי לקטן וכ"ש בסתמא שאין לחוש לזה בשנה זו שלא מצוי לנו במדינתנו לולבים.

ידידו,

Further Iyun: Rav Moshe proposes that even something that belonged to a child can be rendered ownerless if it was thrown away by the child and is the kind of item that anyone would throw away.

יתר עיון: אגרות משה או"ח ח"א סימן קפד האגרות משה מחדש שגם בקטן שייך ענין של הפקר דאם השליך דבר שגם הגדולים היו מש-ליכים ממילא נפקע ממנו בעלותו.

פרק נ - יום כיפור אוצר החכמה

א. בקשת מחילה מקטן

המבקש מחילה מקטן אין מחול לו דקטנים לאו בני מחילה ניהו, ומ"מ יבקש ממנו מפני המנהג ולכשיגדל הקטן יבקש ממנו שוב¹⁷. וי"א דמועיל מחילת קטן היכא שפייסו ונתרצה¹⁸.

ב. טבילה בערב יום כיפור

גם לקטנים יש ענין לטבול בערב יום כיפור. אלא שמגיל בר מצוה צריך יותר להיזהר בזה¹⁹.

ג. התרת נדרים בערב יום כיפור

קטנים אף שהגיעו לעונת נדרים [דהיינו קטן בן י"ב שנה, וקטנה בת י"א שנה] לא נהגו לעשות להם התרת נדרים בערב יום כיפור. והטעם כדי שלא להרגילם לזלזל בענייני

אורח חיים 1234567

¹⁷ הגרי"ש אלישיב זצ"ל הו"ד בספר אשרי האיש (ח"ג עמ' קכו). וכן הורה הגר"ח קניבסקי הו"ד בדרך שיחה (עמ' קעד) דאין עצה אלא להמתין עד שיגדל. ובספר תולדות יעקב (עמ' קסב) מסופר על הגרי"י קניבסקי זצ"ל שפעם אחת ראה ילד שמעיין בגמ' באמצע תפילות של ימים נוראים, וסגר לו את הספר ולאחר מכן התברר לו שהיה זה מחזור, והתנצל וחיכה עד שיהיה בר מצוה ואז ביקש מחילה. אמנם דעת התוס' ב"ב (קמג:) שאם לא מפסידו יכול למחול הקטן. והובא בספר דולה ומשקה (עמ' שפ) ששאלו כן קמיה הגר"ח קניבסקי על הנהגת אביו. והשיב, שזה נקרא שמפסידו.

¹⁸ חוט שני מילי דנזיקין (בסוף הספר). ובפרט בדברים קטן מבואר בתוס' כתובות (קז.) לחד תירוצא שמועיל מחילה. וראה עוד בפלא יועץ (ערך הכאה). ובשו"ת אדרת תפארת (ח"ג עמ' רצו ח"ד עמ' שיט וח"ה עמ' שנג).

¹⁹ משנ"ב (סי' תרו"ס ק יז). והגרי"ש אלישיב זצ"ל הו"ד בספר אשרי האיש (ח"ג עמ' קי). וע"ע פרק עג"כ כיבוד הורים, בדין רחיצה עם אביו במקוה.

According to some opinions, a minor cannot forgive those who slighted him, and the offender must request forgiveness after he has reached maturity.

זה הקטן חלק מועדים פרק נ סעיף א
י"א שקטן אינו יכול למחול למי שציערו, ויש חולקים.

KATAN PART 2: COMMERCIAL TRANSACTIONS

Rav Baruch Fried, Dayan at the Bais Havaad

A TRANSCRIPTION OF THE YORUCHA CURRICULUM WEEKLY SHIUR VIDEO

CAN A CHILD ENGAGE IN COMMERCE?

In the previous shiur, we noted that a child can own and acquire items in certain situations. Let's discuss whether a child can engage in commerce and business transactions according to the halacha. Take the following scenario: A child walks into an electronics store and asks to buy an expensive music player. The owner sees that the child has money to pay for it and he sells him the device. However, the parent later calls the owner and claims that he or she was totally unaware of the child's actions; the child had used money that was intended for something else altogether. Moreover, the child accidentally ruined the music player immediately upon arriving home. The parent now demands the money back and that they be allowed to return the broken device. What is the halacha in such a case?

THE TAKANAH OF PEUTOS

Let us begin by citing the Gemara (Sukkah 46b) that says one should not give a child a *lulav* on the first day of Sukkos before fulfilling the mitzvah since a child can acquire the *lulav* for himself, but he cannot later be *makneh* it back to the owner. According to this, a child who is given something can acquire it as his own, but he cannot transfer ownership to anyone else afterward. If so, children would be unable to participate in commerce, which involves both buying and selling.

On the other hand, the Mishnah (Gittin 59a) relates that Chazal instituted a *takanah* called "*peutos*" in which a *cheireish* and *katan* may engage in business transactions for "*kdei chayav*," (to ensure they can receive their basic necessities to live), and such transactions are binding. The Gemara clarifies that below age six no child is able to sell, but beginning from somewhere between age six through ten are permitted to sell, depending upon their level of business acumen. If they have a good grasp of the concept of commerce, they may engage in dealings for movable items and even give away presents (which is included in *kdei chayav* to maintain good relations with the recipient).

According to the Gemara in Gittin, it is difficult to understand the basis for the Gemara in Sukkah. Why would a child be unable to transfer ownership of the *lulav* back to the adult? The Mordechai in Gittin offers two answers to this question.

The first is that the child referred to in Sukkah is below the age of the "*peutos*"; any child above that age may indeed transfer the *lulav* back to an adult. The second answer is that the child's father gave him the *lulav*, and in such a case, the rule of *peutos* does not apply. As support, he cites a ruling of the Gemara (Kesubos 70a) that the commerce of a child with an *apotropos* (executor) is not binding. Accordingly, the entire *takanah* of *peutos* applies only if the child does not have an *apotropos*, in order that he is capable of obtaining the necessary items he needs to live even if he does not have an adult supervising him. But if the child has an *apotropos*, or a father who supports him, the *takanah* does not apply.

Tosafos (Kesubos 70a) there cite the opinion of Rabeinu Chananel that a gift given would still be valid, since an *apotropos* cannot give a gift on behalf of the child. Because gift-giving also qualifies as *kdei chayav*, then it should be permitted for the child to give it himself. This approach differs from that of the Mordechai, who clearly understood that the ability of gift-giving, such as in the Gemara Sukkah, is also restricted if the child has someone looking out for it.

According to the Rambam and Shulchan Aruch (C.M. 235:2), children cannot give a gift if an *apotropos* is present, except if the *apotropos* upholds the gift. However, this ruling appears to contradict the parallel ruling of the Shulchan Aruch in Hilchos Lulav. The Shulchan Aruch there (O.C. 656) cites two opinions concerning the child who is given a *lulav* on the first day of Sukkos. According to the first opinion, the child cannot return the *lulav* back to an adult, while the second opinion holds that the child may indeed return it. The Biur Halacha explains that the two opinions disagree on whether the rule that the child may acquire ownership of an item from others (*daas acheres makneh osan*, discussed in the previous shiur) is *deoraisa* or *derabanan*. According to the first opinion, the child's acquiring of the *lulav* is valid *mideoraisa*, while his transfer in return is only valid *miderabanan* due to the *takanah* of *peutos*; therefore, the adult cannot acquire the *lulav* in return. According to the second opinion, the initial *daas acheres* is also of a *derabanan* stature, so the child's ability to return it on a *derabanan* level is effective.

A CHILD GIVING A GIFT

All seem to agree that even if the child has a father or *apotropos*, the transaction is valid on some level, and neither

opinion holds that the *takanah* does not exist altogether. Now, according to Rabbeinu Chananel, this question doesn't begin, because we are dealing with a gift that even a child with an *apotropus* can give. In fact, the Pischei Teshuvah (C.M. 235) cites the Maharam Alshich who rules that the halacha follows the opinion of Rabbeinu Chananel and a gift is valid even without the *apotropus*' consent. Moreover, if it is clear that giving the gift is to the child's benefit, he posits even the Rambam might agree that the transfer is valid.

It would seem that the Shulchan Aruch in Orach Chaim accepts the opinion that *peutos* can transfer ownership of a gift to others even with an *apotropos*, with the caveat that the *apotropos* gives his consent. If so, they must have understood the *takanah* of *peutos* where an *apotropos* is present differently. In their opinion, the transactions and gifts transferred by *peutos* are always valid, including in the presence of an *apotropos*, but the *apotropos* possesses veto power. For this reason, the *apotropos* has the ability to validate a gift given by the child, even though the *apotropos* himself may not give a gift on the child's behalf. If so, then we can understand the ruling of the Shulchan Aruch that a *lulav* may be given by the child to an adult on some level (though it is unclear whether it is on a *deoraisa* or *derabanan* level), as the father or *apotropos* can approve the gift.

BACK TO OUR CASE

Let us now return to the case of the electronics store. According to what we have seen, the parent is correct that the owner should not have effected a significant transaction with the child without checking first that the parent consents. If he does, he runs the risk that the child may lose the item and he will still be forced to return the money if the parent claims that they did not approve. If a store owner frequently deals with many children, such as a canteen in a camp or a local makolet where many children come to buy food, the owner should ideally ask for written consent to be brought with the child when making the purchase, or the owner can ask the parents to sign a general written agreement that they agree to whatever purchases the child makes in the store, and then it is up to the parents to ensure that the children comply with whatever instructions they are given by the parents as to what to buy.

CHILDREN AND REAL ESTATE

With respect to real estate, Chazal added additional safeguards to the rules discussed above. According to the Mishnah, no child before bar mitzvah may ever engage in the sale of real estate. Moreover, if the property was inherited, according to most opinions no individual until the age of twenty can ever engage in such sales either (Bava Basra 155a). Chazal understood that teenagers have a certain propensity toward money, and they may be quick to sell real

estate if they are given what they think is a good deal. The Nesivos says that even if he really needs to sell it, there is no method for him to do so. His only recourse is to borrow money against the property, and then the Bais Din will take away the land to pay for the debt.

If a child under the age of twenty purchased the property or received it as a gift, the Shulchan Aruch states that he may sell it if he has particularly keen insight and understanding of the world of real estate, though here too, the Bais Din must carefully assess whether he fits this description. Once he is older than 20, he may buy and sell all forms of real estate even if he is not particularly intelligent (unless he qualifies as a *shoteh*).

RENTALS AND OTHER ACQUISITIONS

With regard to rentals, the Pischei Teshuvah writes that a child over bar/bas mitzvah may rent out their property. He explains that Chazal only restricted selling the property before the age of twenty. Since rentals are essentially a sale of the usage rights of the property rather than a purchase of the actual property, they left in place the Torah rule that any child over bar mitzvah may rent out a property.

There are a number of other issues related to acquisition discussed in the halacha with respect to children. A child is permitted to hire workers, as well as serve as an employee himself. Thus, if the child babysits, tutors, or shovels the snow on one's walkway, all of the regular rules governing workers apply to him as well. This includes the prohibition of *bal talin*, meaning that one must not delay payment. For example, one who returns from a wedding or an event must immediately pay the babysitter before she returns home. With respect to *mechilah*, children that are *peutos* may technically waive a debt owed to them. Some authorities hold that a child may also be *mochel* a normal insult or injury as well, similar to a debt or *onaah*, as these too are considered *kdei chayav*. However, others disagree and say that a child cannot be *mochel* personal insult or injury. It is reported that some gedolim came to ask *mechilah* from a child after their bar mitzvah for an incident that took place previously.

Finally, the halacha is that children do not have the right to render their possessions ownerless, since the ability to be *mafkir* is not considered to be *kdei chayav*. Rav Moshe Feinstein suggests a novel idea that if a child places an object in the garbage or in some location where it is abundantly clear that he did not want to keep it, and adults would have done the same, the object is indeed *hefker*. This is due to the nature of the item being in this location, rather than the child's *da'as*.

To watch the video or listen to the shiur given by the Dayan, visit: www.baishavaad.org/yorucha-topics
Or sign up to receive them via whatsapp: [📞 732.232.1412](https://www.whatsapp.com/channel/00299732221412)

Summer Break 5781 (Special Edition)

- Tzedaka and Maaser - 8

Tishrei 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Pruzbul and other Shemita Topics

Winter 5782 - 1st Semester

- Loans and Guarantees - 2
- Collections and Bankruptcy- 2
- Ribbis Fundamentals - 3
- Heter Iska - 1
- Ribbis by way of Commerce -4

Winter 5782 - 2nd Semester

- Gerama, *Garmi*, Professional Advice & Malpractice- 4
- Brokerage - 2
- Lashon Harah in Business - 2
- Yichud and Gender Related Practices in the Marketplace -4

Nissan 5782 (Expanded Yom Tov Edition)

- Avoda Zara & Commerce - 4

Summer 5782 - When Things Don't Go As Expected:

- Bais Din - 4
- Peshara and Lifnim Mishuras Hadin - 2
- Arka'os - 2
- Partnership Dissolution - 1
- Employment Termination - 3
- Shabbos & Commerce - 4

PART IV

Industry-Specific & In-Depth Supplemental Tracks

Choshen Mishpat Supplemental Track

- *Shomrim* and Fiduciaries - 4
- Shluchim and Agents - 4
 - Harsha'a and Power of Attorney
- Mazik - 4
 - Acts of Damage
 - Causative Damages
 - Fire Damage
 - The Laws of Bor
- Nizkei Shcheinim - 4
 - Distancing Harmful Items and Practices
 - Invasion of Privacy
 - Noise Disturbances and Foot Traffic
 - Easements and Shared Expenses
- Oness & Modaah - 4
 - Sales & Gifts Under Duress
 - Preemptive Disclaimers
 - What Constitutes Duress
 - The Laws of Lo Sachmod
- Hashavas Aveida - 5
- Yerusha - 4
 - Wills and Trusts
 - Trustees and Executors
- Sechirus - 4
 - Lease Agreements
 - Terminations and Evictions
 - Repairs and Maintenance
 - Subleasing and Damages
- Children in Commerce - 4
- Choshen Mishpat Concepts - 8
 - Shibuda D'Reb Nosson
 - Maamid Shloshon
 - Hefker
 - Nehne and Yored
 - Kofin al Midas Sedom

Real Estate Track:

- General Real Estate
- Bar Metzra
- Acquisitions and Ani Hamehapech
- Lo Sachmod
- Brokerage
- Landlord/Tenant
- Zoning Laws
- Rent Control and Evictions
- Fix and Flip
- Administrations and Boards

HealthCare Track:

- Shabbos and Yom Tov
- The Kosher Kitchen and Lifnef Iver
- Foodservice Arrangements
- Partnerships and Ownership Structure
- Ancillary Businesses
- Finance and Ribbis
- Nursing and Housekeeping

- The Halachic Home; Eruv, Mezuzah, Tevilas Keilim, and Medication
- Compliance and Fiduciary
- Hiring and Poaching
- Avodah Zara and Chukas Hagoyim Issues
- End of Life and Other Medical Matters

Finance and Ribbis Track:

- Introduction: Understanding Ribbis
- Ribbis of Non Jews and Mumar
- Foreign Currencies & Commodities: Se'ah Bese'ah Applications
- Corporate Lending & Borrowing
- Credit Unions - Ownership in Ribbis Entities
- Credit Unions: Paying Ribbis by Court Order
- Pesika: Deposits & Price Guarantees
- Tarsha- Paying for Credit & Early Bird Specials
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Non Jew's Loan
- Arvus & Ribbis: Cosigning on a Ribbis Loan
- Differentiating Between Expenses & Interest: Defining the Two
- Ribbis in Partnerships
- Ribbis in Contracts - Capital Calls and Late Fees
- Deal Syndication & the Real Estate Process From Negotiation to Closing
- Ribbis as a Knas: Fines & Penalties
- Purchasing Tax Liens and Mortgage Bundles
- Using a Purchased Item When the Sale was Reversed
- Selling Conditional on Reversing the Sale
- Ribbis Responsibilities of Lawyers, Brokers, and Witnesses
- Review of Ribbis Fundamentals
- Hard Money Loans & Heter Iska - Kulo Pikadon; Chatzi Milve
- Heter Iska- The Approach of Reb Moshe Feinstein
- Heter Iska Klali and Loans Specified to be Al Pi Heter Iska
- Ribbis Mukdemes - Ribbis MeUcheres
- Ribbis Devarim
- Defining Ribbis: Gifts, Favours and Charitable Donations

Core Curriculum

(subject to change)

PART I Business Halacha Fundamentals

Elul 5780

- Dina D'malchusa Dina- 2*
 - » Obligation to Adhere to Civil Law
 - » How Civil Law Impacts Agreements Between Two Parties
- Common Business Practice & Minhag Mevatel Halacha - 2
 - » What Constitutes a Minhag
 - » How Minhag Impacts Employment, Tenancy, Partnerships and Real Estate Deals etc.

Tishrei 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Business and Employment on Chol Hamoed

PART II Setting Up A Kosher Business

Winter 5781

- Introduction to Choshen Mishpat & Business Halacha -1

- Gezel - 3
- Gezel Akum, Ta'os and Mate' Akum -2
- Geneivas Da'as - 1
- Acceptable Marketing - 1
- Halachic Considerations of Corporate Gifting - 1
- Halachos of Employment -4
 - » Backing Out
 - » Where Backing Out Causes a Loss
 - » Working Pro Bono and Hiring Jewish
 - » Obligations of Employer and Employee
- Halachic Deals and Documents - 4
 - » Understanding Asmachta
 - » Agreements and Kinyan Devarim
 - » The Halachic "Agreement Validation" Clause
 - » Non-Competes and Non-Circumvent Agreements
- Partnerships & Corporations - 4
 - » Structuring
 - » Legal Entities and Trusts
 - » Management
 - » Divisions of Profits and Losses

Nissan 5781 (Expanded Yom Tov Edition)

- Corporate Chametz - The Issues and the Solutions
- Isurei Hana'ah

PART III Maintaining A Kosher Business

Summer 5781 - Commitments & Kinyanim

- Hasagas Gevul & Competition - 4
 - » Ani Hamehapech
 - » Ma'arufiya
- Kinyanim Expounded - 4
 - » Mechusar Amana
 - » Mi Shepara
 - » Situmta and Kinyanim of the Marketplace
- Ona'ah - 2
- Mekach Ta'os- 3

WEEKLY DEDICATIONS & SAREI ELEF

- Mr. & Mrs. Michael Abramson - Los Angeles, CA
- R' & Mrs. Chaim Gross - Lakewood, NJ
- R' & Mrs. Saadia Zakarin - Monsey, NY
- R' & Mrs. Yudi Hertzberg - Monsey, NY
- R' & Mrs. Avrohom Kohn - Jackson, NJ
- Rav & Mrs. Yechiel Becher - Monsey, NY
- R' & Mrs. Yossi Wexler - Lido Beach, NY
- R' & Mrs. Michael Reiser - Brooklyn, NY
- R' & Mrs. Yechiel Schachner - Lakewood, NJ
- Mr. & Mrs. David Yitzchaki - W. Hempstead, NY
- R' & Mrs. Ephraim Ostreicher - Far Rockaway, NY
- R' & Mrs. Yaakov Klein - St. Louis, MO
- R' & Mrs. Ari Schwartz - Monsey, NY
- Mr. & Mrs. Tzvi Meltzer - Kew Gardens, NY
- R' & Mrs. Refoel Rockowsky - Monsey, NY
- R' & Mrs. Yossi Bauman - Lido Beach, NY
- Mr. & Mrs. Steve Milstein - Lido Beach, NY
- R' & Mrs. Leizer Rousman - Lakewood, NJ
- R' & Mrs. Shimshon Bienstock - Los Angeles, CA
- R' & Mrs. Dovid Bloom - Far Rockaway, NY
- לזכות זיווג הגון בקרוב
אסתר שיינדל בת שולמית | ברכה אסתר בת דינה
- R' & Mrs. Tzvi Rieder - Monsey, NY
- R' & Mrs. Ahron Wolfson - Monsey, NY
- R' & Mrs. Shumy Reichman, Brooklyn, NY
- R' & Mrs. Avi Steinberg - Lido Beach, NY
- Mr. & Mrs. Alex Berkovitch - Lido Beach, NY
- R' & Mrs. Haim Cohen-Saban - Brooklyn, NY

YORUCHA FOUNDERS:

- LOWINGER FAMILY**
ר' מאיר משה בן ציון הלוי ז"ל • מינקא בת משה שמואל
ע"ה • ר' דוד בן ברוך בענדיט ז"ל • גאלדא בת משה דוד
ע"ה • ר' יונה בן יצחק ז"ל • מרים בת חיים ע"ה
- ARYEH WEISS & FAMILY**
- לע"נ ר' אברהם נחמן ב"ר זאב וולפסון זצ"ל
- In memory of*
HARAV YOSEF GROSSMAN ZT"L
לע"נ הרב יוסף ישראל ב"ר משה גרוסמן זצ"ל
- MR. HOWARD ZUCKERMAN Z"L**
ר' צבי יעקב בן פסח יהודה ז"ל
By his wife Mrs. Rosalyn Zuckerman
- BARRY LEBOVITS & FAMILY**

SPONSOR YORUCHA

Fuel the growth of Yorucha

TO THOUSANDS WORLDWIDE!

- Yorucha Founder \$25,000
- Month of Yorucha \$18,000
- Ma'areh Mekomos Booklet \$12,000
- Yorucha Corporate Sponsorship \$10,000
- Ma'areh Mekomos Booklet Distribution \$5,000
- Single Topic Corporate Sponsorship \$2,500
- Week of Yorucha \$1,800
- Sarei Elef \$1,000

Donations can be made payable and sent to:
Bais HaVaad Halacha Center 105 River Ave. Suite 301 Lakewood NJ 08701
501c3 Tax EIN# 26-3711474

CURRENT YORUCHA CHABUROS

ATLANTA

Yeshiva Ohr Yisroel
Rabbi Chaim Freedman

BAL HARBOUR, FL

R' Yakov Tzvi Blejer
Rabbi Zelig Privalsky

The Sephardic Center
Rabbi Yair Massri

BALTIMORE

Khal Ahavas Yisroel
Tzemach Tzedek
Rabbi Dovid Heber
Rabbi Mordechai
Shuchatowitz
Rabbi Shaul Elchonon
Sofer

Baltimore Community
Kollel
Rabbi Ahron Muller

BELLE HARBOR, NY

Congregation Bais
Yehuda
R' Dovid Semel

BOSTON

Congregation Chai
Odom
Rav Dovid Moskovitz

BROOKLYN

Bais Aharon (Felder's)
Rabbi Heshy Wolf

Beis Hamedrash Of
Flatbush
Rabbi Tzvi Yaakov Zolty
R' Moshe Arieff

Bnei Yosef
Rabbi Igal Carmi
Rabbi E. D. Miller

Flatbush Park Jewish
Center
Rabbi Eli Moskovitz
Rabbi Yisroel Perelson

Magen Avraham
Rabbi Duvi Bensoussan
Rabbi Eliezer Elbaz

Yad Yosef Torah Center
Rabbi Eddie Kassir

CATSKILL REGION

Tamarack Hills -
Ellenville
Rav Dovid Grossman

CHICAGO

Agudas Yisroel of
West Rogers Park
Rabbi Moshe Scheinberg

Bais Medrash Mikor
Hachaim
Rabbi Mordechai Raizman

Shaarei Tzedek Mishkan
Yair
Rabbi Yishai Broner

Kollel Tiferes Yisrael
Rabbi Yitzchok Simcha

Adas Bnei Yisrael
Rabbi Moshe Kaufman

CINCINNATI

Cincinnati Community
Kollel
Rav Meir Minster

CLEVELAND

Beis Doniel
Rabbi Dovid Aron Gross

Telshé Yeshiva
Rabbi Itamar Nisenbaum

DALLAS

Congregation Toras
Chaim
Rabbi Yaakov Rich

DEAL

Deal Shul
Rabbi Yosef Erani

DETROIT

Lakewood Kollel
Rabbi Boruch Miller
R' Eli Blumenkehl

FAR ROCKAWAY

Khal Zichron Moshe
Dov
Rabbi Ahron Stein

Sulitzer Bais Medrash
Rabbi Avrohom Hartman

Cong Kneseth Isreal,
(White Shul)
Rabbi Motti Neuburger
R' Ahron Richman

GATESHEAD, UK

Rabbi Dov Oppenheimer

GIBRALTAR

Massias Hall
Rabbi Rafi Bitan

JACKSON

Khal East Veterans
Rabbi Baruch Issac

HOUSTON

Meyerland Minyan
Rabbi Menachem Bressler
Rabbi Shea Lazenga

LAKEWOOD

Bais Elchonon
Rabbi Shlomo Abramson

Bais HaVaad
Rav Dovid Grossman

Bais Medrash Ohev
Yisroel
Dayan Shmuel
Honigwachs
Reb Shaya Ellinson

Bais Medrash of
Chestnut
Rabbi Yosef Greenfeld

Bernath and Rosenberg
Rav Baruch Fried
R' Yossi Schuck

Bitbean
Rabbi Aryeh Caplan
R' Ephraim Arnstein

Clearstream Chabura
Rabbi Yosef Fund
R' Yitzzy Rosenbaum

Kehal Nachlas Yaakov
Rabbi Mayer Boruch Turin

Kehilas Heartstone
Rabbi Zecharia
Wiesefeld
Rabbi Avrohom Ellman

Madison Executive
Offices
Rabbi Doniel Dombroff

Minyan Avreichim
Sefaradi
Rav Ariel Ovadia

Ner Yisroel, Ridge Ave
Reb Shimshon Herz

The Shul at The Woods
Rabbi Chaim Yehoshua
Schorr

Yeshiva Heichal
Hatalmud
Rabbi Mordechai
Horowitz
Rabbi Zvi Basch

LAWRENCE

Greater Five Towns
Chaburah (In Formation)

Yeshiva Gedolah Ateres
Yaakov
Rabbi Yisroel Gold

LINDEN

Bobov Linden
Rav Chaim Sender
Twersky

LOS ANGELES

Bait Aaron Torah
Outreach Center
Rabbi Moshe Nourollah
R' Avraham Hirshberg

Kollel of LA
Rabbi Zalmen Frager

Link Kollel
Rabbi Mordechai Lebar
R' Danny Zaghi

LIDO BEACH

Lido Beach Synagogue
Reb Yakov Lowinger

MARGATE

Young Isreal of Margate
NJ
Rabbi Yankey Orimland

MINNEAPOLIS

Minneapolis Kollel
Rabbi Maeier Kutoff
Rabbi Binyomin Stoll

Yeshiva of Minneapolis
Rabbi Binyomin Stoll

MONSEY

Brisker Kollel
Rabbi Michael Illes

Congregation Torah
Utfla
Rabbi Moshe Langer

Haverstraw Community
Chabura
Rabbi Tzvi Rubin

Khal Chaye Avraham
Rav Yechezkel Spitzer
Rabbi Eli Moskovitz

Khal Dexter Park
Rav Yosef Greenwald
R' Dov Greenberg

Monsey Night Kollel
Rabbi Yisroel Sapirstein
Reb Shimon Marlin

Monsey Night Seder
R' Aharon Subar

Zichron Yakov
Rabbi Yehuda Russack
R' Simcha Levi

NEW HAVEN

Kollel of New Haven
Rabbi Menachem Prescott

PASSAIC

Ahavas Israel
Rabbi Yehuda Kovacs

PHILADELPHIA

Philadelphia Community
Kollel
Rabbi Yosef Prupas
Rabbi Yaakov Baum

Young Israel of the Main
Line
Rabbi Avraham Steinberg

PROVIDENCE, RI

Sha'arei Tefillah
Rabbi Eliezer Marcus

QUEENS

Congregation Ohr
Bechor Halevi
Rabbi Chaim Schwartz

House of Torah
Rabbi Yosef Mosheyev
Rabbi Abo Zavulunov

RIVERDALE

Riverdale Kollel
Rabbi Michael
Ghermezian

SAN FRANCISCO

San Francisco Chabura
Rabbi Dan Tobali

SOUTH BEND

Midwest Torah Center
Rabbi Doron Lazarus
R' Simon Springer

ST. LOUIS

St. Louis Chabura
Rabbi Eliyahu Chaim
Goldstone
Reb Yaakov Klein

STATEN ISLAND

Kehilas Niles
Rabbi Dovid Waldman

TORONTO

Kollel Ohel Yom Tov
Rabbi Chesky Weiss

Kollel Toronto
Rabbi Avrohom Goldner

THORNHILL

Ateres Mordechai
Thornhill Kollel
Rabbi Yosef Rothbart

Kollel Ohr Yosef
Rabbi Eli Kohananov

WATERBURY

Yeshiva Ateres Shmuel
Rabbi Bernstein

WEST HEMPSTEAD

Beis Medrash of West
Hempstead
Rabbi Dov Greer

Young Israel of W.

Hempstead
Reb David Felt
Reb Aaron Gershonowitz

WOODMERE

Aish Kodesh
Rabbi Yoni Levin

Kehillas Bnai Hayeshivos
Rabbi Shmuel Witkin

TO CREATE OR JOIN CHABURA CONTACT US

📞 732.232.1412 📞 888.485.VAAD(8223) #302 ✉️ yorucha@baishavaad.org 🌐 baishavaad.org/yorucha

JOIN THE YORUCHA INITIATIVE!

 888.485.VAAD(8223) #302

 yorucha@baishavaad.org

 baishavaad.org/yorucha

3 WAYS TO JOIN:

AS AN INDIVIDUAL

Join the national Yorucha chabura together!

Tap into the physical or digital resources via hard copies, web, email and/or whatsapp.

Connect with Bais HaVaad Dayanim and Poskim for any questions you may have, as well as arranging study sessions with a Dayan, setting up a chavrusa, and more.

AS A COMMUNITY

Set up or join a community or shul chabura

Reach out to organize a choshen mishpat chabura in your own shul.

AS A BUSINESS

Set up a Board Room Bais Medrash in your business

Mincha Learning In just 5 minutes a day, before or after Mincha, you can learn short, practical and insightful Business Halachos.

Weekly Lunch & Learn Join a deeper dive into the background of the halachos by understanding the sugya behind the halachos as well.